

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Pavel Cejpek

Zrušení a zánik právnické osoby s likvidací

se zaměřením na obchodní korporace

Diplomová práce

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Zrušení a zánik právnické osoby s likvidací se zaměřením na obchodní korporace vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Brně dne 22.12.2017

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu své práce, Mgr. Michalu Černému, Ph.D., který mi věnoval svůj čas, odbornou pomoc a cenné rady, které mi pomohly při vypracování mé diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1 Vývoj právní úpravy institutu likvidace a jeho pramenů	8
1.1 Vývoj právní úpravy institutu likvidace a jeho pramenů do rekonstrukce soukromého práva.....	8
1.2 Formální prameny právní úpravy po rekonstrukci soukromého práva.....	10
2 Zrušení právnických osob v souvislosti s obchodními korporacemi.....	11
2.1 Zrušení obchodních společností.....	12
2.1.1 Dobrovolné zrušení obchodní společnosti	12
2.1.2 Nedobrovolné zrušení obchodní společnosti.....	15
2.2 Zrušení družstva.....	17
2.3 Neplatnost obchodní korporace	19
3 Likvidace	20
3.1 Právní úprava a pojem likvidace.....	20
3.2 Vstup obchodní společnosti do likvidace a jeho právní účinky.....	21
3.3 Rozhodnutí o likvidaci a povolání likvidátora.....	22
3.4 Likvidátor.....	26
3.4.1 Požadavky na osobu likvidátora a jeho postavení ve společnosti.....	26
3.4.2 Povinnost péče řádného hospodáře a odměna likvidátora	28
3.4.3 Odvolání likvidátora.....	30
3.5 Průběh likvidace	32
3.5.1 Soupis jmění, oznámení o vstupu do likvidace a přihlašování pohledávek věřitelů	32
3.5.2 Zpeněžení likvidační podstaty a vypořádání s věřiteli	34
3.5.3 Rozdělení likvidačního zůstatku	35
3.6 Skončení likvidace	36
3.6.1 Konečná zpráva o průběhu likvidace	36
3.6.2 Konec likvidace a zánik společnosti	37
3.6.3 Obnovení likvidace a obnovení společnosti.....	38
3.7 Zvláštní postup likvidace společnosti v případě nedostatku majetku.....	39
4 Další otázky spojené s likvidací, účetní a daňové aspekty likvidace	45
4.1 Pracovněprávní problematika	45
4.2 Účetní problematika likvidace	46
4.2.1 Účetní povinnosti na počátku likvidace	46
4.2.2 Účetní povinnosti při skončení likvidace	47
4.3 Daňová problematika likvidace	47
5 Speciální ustanovení o likvidaci družstva a evropských nadnárodních korporací	49

5.1 Družstvo.....	49
5.2 Evropské nadnárodní korporace	52
5.2.1 Evropské hospodářské zájmové sdružení.....	53
5.2.2 Evropská společnost.....	54
5.2.3 Evropská družstevní společnost	54
Závěr.....	56
Seznam použitých zdrojů.....	61
Abstrakt	65
Abstract.....	67
Klíčová slova	69
Key words.....	69

Úvod

Tématem této diplomové práce je zrušení a zánik právnické osoby s likvidací se zaměřením na obchodní korporace. Termín likvidace bývá častokrát ve společnosti vnímán jako negativní skutečnost spojená s neschopností obchodní společnosti dosáhnout zisku a celkové prosperity. Likvidace je pak nesprávně spojována s předlužeností společnosti, tedy neschopností plnit své závazky. Právní význam tohoto pojmu je však odlišný a nemusí vyjadřovat žádnou negativní vlastnost společnosti. Likvidací se podle výkladu právních předpisů rozumí jedna z fází procesu zanikání obchodní společnosti, zpravidla nastupující po zrušení obchodní společnosti a před jejím zánikem.¹

Účelem likvidace je pak vypořádání majetkových poměrů obchodní společnosti, tak aby byly nejen splaceny dluhy věřitelů, ale také aby byl rozdělen čistý majetek, který ve společnosti po splacení dluhů zůstane. Likvidace může mít pro společníka tedy zcela diametrální dopad, než s jakým je okolní společností spojován.

Likvidace jako právní skutečnost zasahující do samotné existence společnosti není jevem čistě právním, přesahuje do oblasti ekonomické a společenské, která se projevuje především v pracovněprávní oblasti v souvislosti s propouštěním zaměstnanců. Práce se těmito jevy bude zabývat v kapitole s názvem „Další otázky spojené s likvidací, ekonomické a daňové aspekty likvidace“.

Diplomová práce se dále věnuje vývoji právní úpravy a formálním pramenům *de lege lata* stran likvidace. Hlavní obsahovou náplň tvoří kapitoly zaměřující se na rozbor právní úpravy zrušení a zániku obchodních korporací a procesu jejich likvidace. Práce se také zaměřuje na speciální zákonná ustanovení o likvidaci u jednotlivých typů obchodních společností, družstva a obchodních korporací vzniklých na základě evropského práva.

Téma zrušení a zánik právnických osob s likvidací se zaměřením na obchodní korporace jsem si zvolil nejen s ohledem na výše uvedené skutečnosti, jako je přesah tématu i do jiných odvětví nebo ne zcela úplně správné chápání pojmu ze strany obecné veřejnosti, ale také proto, že se jedná o téma v dnešní dynamické společnosti stále aktuální, neboť mnoho společností vzniká, ale na druhou stranu jich také mnoho zaniká.² Dalším důvodem, který činí téma neméně zajímavým, je skutečnost, že v nedávné době došlo k rekodifikaci soukromého práva a institut likvidace je tak poměrně nově upraven v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen občanský zákoník nebo ObčZ) a speciálních ustanoveních o obchodních

---

¹ Více informací k pojmu likvidace nabízí kapitola 3.1 Právní úprava a pojem likvidace.

² V. Pelikán uvádí, že přibližně 70 % založených společností končí do tří let svoji činnost. PELIKÁN, Václav. *Likvidace podniku*. 7. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, s. 10.

korporacích v zákoně č. 90/2012 Sb. zákon o obchodních společnostech a družstvech (dále jen zákon o obchodních korporacích nebo ZOK), které jsou účinné od 1.1.2014.

Cílem práce je poskytnout čtenáři komplexní přehledný popis a analýzu zákonných ustanovení o průběhu závěrečných fází existence obchodní korporace, především její zrušení a následný likvidační proces. V rámci tohoto uceleného popisu pak identifikovat a analyzovat relevantní změny, ke kterým rekonstrukcí soukromého práva došlo. Záměrem zákonodárce bylo jistě učinit právní úpravu tohoto institutu ve vztahu k předchozí právní úpravě dokonalejší, a proto bude zkoumáno, zda je právní úprava likvidace obchodních korporací po rekonstrukci soukromého práva ve vztahu k adresátům práva příznivější než předchozí právní úprava tohoto institutu dříve obsažená v obchodním zákoníku. Vedle deskriptivně analytického cíle práce, se pak v práci zaměřím na otázku, jaké postavení a zásadní možnosti osobní účasti na těchto závěrečných fázích má na základě právní úpravy *de lege lata* společník obchodní společnosti. Za těmito účely budou v práci využívány především metody deskriptivní, analytická, deduktivní a komparativní.

Práce vychází z právní úpravy českého právního řádu účinné k 30.10.2017 a je doplněna poznatky z odborné literatury, odborných článků a judikatury soudů, jež je s ohledem na podobnost právní úpravy likvidace před rekonstrukcí v mnoha oblastech konzistentní a použitelná také u stávající právní úpravy. Zejména jsou pak v práci využívány publikace L. Joskové, J. Pokorné, I. Štenglové a P. Lavického a jejich komentáře k občanskému zákoníku³ a k zákonu o obchodních korporacích.⁴

Původním záměrem bylo zkoumat institut likvidace nejen v mezích právního řádu ČR, ale provést také komparaci s právní úpravou této oblasti obsaženou v právním řádu Slovenské republiky. S ohledem na rozsah práce a šíři právních oblastí, jichž se problematika likvidace dotýká, byla přenechána tato komparace jiným autorům. Další významnou oblastí v rámci tématu, již se práce nevěnuje zevrubným způsobem, a jež si bezpochyby zaslouží podrobné zkoumání je osoba likvidátora, především pak jeho jmenování do funkce v případě dobrovolné likvidace, jeho postavení, práva a povinnosti (dovnitř i vně korporace), jimiž v průběhu likvidace disponuje; o těchto otázkách totiž panují v odborné veřejnosti nejednotné názory.

---

³ Především se jedná o: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2380 s. a ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1667 s.

⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1128 s.

1 Vývoj právní úpravy institutu likvidace a jeho pramenů

1.1 Vývoj právní úpravy institutu likvidace a jeho pramenů do rekonstrukce soukromého práva

I přes ekonomicko-sociální přesah je likvidace institutem práva. Je nedílnou součástí práva občanského, neboť povinnost projít procesem likvidace před samotným zánikem zákon předepisuje ve vztahu ke všem typům zrušených právnických osob. Institut likvidace má však v případě obchodních korporací, jakožto jednoho z typů právnických osob, také velmi výrazný přesah do práva obchodního, které řadíme mezi odvětví práva soukromého a jako jeho součást se vyvíjelo až do období středověku.

O vzniku obchodního práva jako samostatného právního odvětví můžeme hovořit v souvislosti s obchodními styky mezi italskými městy v období 14. a 15. století. K jeho rozvoji ve značné míře přispěly cechy tzv. gildy, které vykonávaly správu nad svými členy a na některých místech také výrazně ovlivňovaly činnost soudů, a to buď určitou soudní pravomocí ve sporech plynoucích z obchodních styků, nebo tím, že při rozhodování sporů braly městské soudy v důsledku vlivu těchto cechů v potaz také obchodní zvyklosti.⁵

V oblasti dnešní České republiky se soukromé právo vyvíjelo pod vlivem německého a rakouského práva. Prvními velmi významnými předpisy práva soukromého na našem území byly Všeobecný obchodní zákoník (ADHGB) - zákon č. 1/1863 ř. z. a všeobecný zákoník občanský (ABGB) - Císařský patent č. 946/1811 ř. z, které byly platné a účinné na našem území až do roku 1950, jelikož jejich znění bylo recipováno i po vzniku samostatného Československého státu a to tzv. recepční normou, zákonem č. 11/1918 Sb.

Po vzniku samostatného československého státu byla potřeba vytvořit nové právní kodexy nejen soukromého práva, nicméně práce na nich byla přerušena německou okupací. V období protektorátu byla postupně drancována mírová ekonomika, kterou postupně nahrazovala ekonomika válečná. To se projevovalo především v tom, že průmyslová výroba se postupně zaměřila na produkci válečného materiálu, protektorátní firmy byly nuceny k připojení k říšskoněmeckým kartelům a v protiprávní konfiskaci majetku patřícího osobám židovské národnosti.⁶

V poválečném období zejména pak po roce 1948 nastává úpadek ve vývoji soukromého práva, kdy občanský zákoník č. 141/1950 Sb. zrušil dosavadní obecný obchodní zákon. Účinností tohoto tzv. středního zákoníku občanského došlo ex lege ke zrušení

---

⁵ KADLECOVÁ, Marta a kol. *Vývoj českého soukromého práva*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 139 – 141.

⁶ Tamtéž s. 173.

dosavadních obchodních společností a byla nařízena jejich likvidace. Postupně se tedy začínají formovat principy socialistického národního hospodářství, které byly výslovně kodifikovány v hospodářském zákoníku, zákon č. 109/1964 Sb., a pro něž je typická centrálně řízená ekonomika, socialistická hospodářská soustava, socialistické vlastnictví a vybudování komunismu jako společný cíl.⁷

Po politickém převratu roku 1989 dochází ke zrušení centrálně řízeného hospodářství, které je nahrazeno hospodářstvím tržním. *„Likvidace obchodních společností, státních podniků, družstev či jiných organizací je právním ekonomicko-organizačním jevem, který se vyskytoval do roku 1990 téměř výjimečně. Změna ekonomického prostředí po roce 1990 přinesla rozpad dřívějších struktur centrálního řízení. Proces byl odstartován zejména privatizací státního majetku, která přinesla zánik většiny státních podniků a byla spojena se vznikem nových podnikatelských subjektů ...“*⁸

Z těchto důvodů muselo dojít k znovuzavedení institutu likvidace, jehož obecná právní úprava byla zakotvena v části druhé, hlavě I., dílu I. v § 70 - § 75c zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen obchodní zákoník). Obchodní zákoník měl postavení *lex specialis* k občanskému zákoníku, což mohlo působit určité potíže při interpretaci jeho norem v případě duplicitní právní úpravy, která se vyskytovala především v části III. Obchodní závazkové vztahy. Právní úprava likvidace nebyla v tomto období řešena zcela přehledně, neboť ta se nevztahovala pouze na obchodní společnosti, jak by se mohlo zdát z jejího zařazení do obchodního zákoníku, ale byla považována za úpravu obecnou, jež se dle § 20a odst. 4 starého občanského zákoníku z roku 1964,⁹ používala přiměřeně na všechny právnické osoby, nestanovil-li zákon pro určitý typ právnické osoby jiný postup.

Obchodní zákoník prošel za dobu své účinnosti značným množstvím novelizací, z nichž největší změny v procesu likvidace přinesla novela zákonem č. 370/2000 Sb., jež odstranila dosavadní pochybnosti zejména o okamžiku vstupu společnosti do likvidace, o účincích zápisu likvidace do obchodního rejstříku,¹⁰ o jmenování likvidátora soudem, o zápisu likvidátora do obchodního rejstříku a jeho účincích. Dále byla touto novelou odstraněna mezera v zákoně stran určování odměny soudně jmenovaného likvidátora. Nově byla zavedena také výslovná právní úprava okamžiku skončení likvidace a institut obnovení likvidace obsažené v ustanoveních § 75a a § 75b, jež byly do účinnosti této novely otázkami

---

⁷ preambule, zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník

⁸ PELIKÁN, Václav. *Likvidace podniku*. 7. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, s. 10.

⁹ zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹⁰ Z novely vyplývá, že se jedná o zápis deklaratorní, jelikož na něm nezávisí vstup společnosti do likvidace.

působícími v praxi aplikační problémy.¹¹

1.2 Formální prameny právní úpravy po rekodifikaci soukromého práva

Obchodní zákoník byl zrušen velkou rekodifikací soukromého práva, když byla přijata dvojice stěžejních právních předpisů soukromého práva, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech. Stěžejním právním předpisem soukromého práva se stal občanský zákoník, jako *lex generalis*, který pak v postavení *lex specialis* doplňují další právní předpisy. Pro tuto diplomovou práci bude tímto předpisem právě zákon o obchodních korporacích upravující právo obchodních společností a družstva.

Stěžejním právním rámcem likvidace obchodních společností jsou tedy *de lege lata* ustanovení v občanském zákoníku a to především § 118 a následující, jež upravují obecnou problematiku právnických osob, zejména jejich založení, vznik, zrušení a zánik. Dále ustanovení § 187 až § 209 téhož zákona, které upravují institut likvidace obecně pro všechny právnické osoby. Důležitá speciální ustanovení pak nalezneme v zákoně o obchodních korporacích, a to především v § 37 až § 39, které upravují podíl na likvidačním zůstatku, v § 93 upravujícím zvláštní důvody zrušení obchodní korporace soudem a ustanovení obsahující zvláštní úpravu zrušení obchodních společností uvedené u příslušných obchodních společností.¹²

Dalšími právními předpisy souvisejícími s institutem likvidace jsou pak zejména zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (*insolvenční zákon*), zákony upravující speciální ustanovení o likvidaci některých subjektů např. zákon č. 21/1992 Sb., o bankách nebo také zákony č. 563/1991 Sb., o účetnictví, zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, jež upravují účetní a daňovou problematiku likvidace.

Právní normy upravující likvidaci jsou z velké části kogentní povahy, a proto není možné, aby došlo k odchylce od normovaných pravidel zejména úpravou v zakladatelském právním jednání nebo dohodou mezi likvidovanou společností a třetí osobou.¹³

---

¹¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 278 – 294.

¹² § 113 veřejná obchodní společnost, § 127 komanditní společnost, § 241 a § 242 společnost s ručením omezeným, § 549 - § 551 akciová společnost

¹³ JOSKOVÁ, Lucie, PRAVDOVÁ, Markéta, ZACHARDOVÁ, Lenka. *Likvidace obchodních společností*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 4.

2 Zrušení právnických osob v souvislosti s obchodními korporacemi

Dle § 118 občanského zákoníku má právnická osoba právní osobnost (právní subjektivitu) od okamžiku svého vzniku do okamžiku svého zániku. Po celou dobu své existence je právnická osoba schopna být nositelem práv a povinností. Proces ukončení existence právnické osoby rozdělujeme do dvou stadií. Prvním z nich je zrušení právnické osoby, druhým pak její zánik. Obecnou právní úpravu zrušení právnických osob nalezneme v občanském zákoníku v § 168 až § 173. Zánik právnické osoby je pak upraven v § 185 téhož zákona. Zrušení právnické osoby je fáze procesu směřujícího k zániku právnické osoby a nemá vliv na právní subjektivitu této osoby.

Ke zrušení právnické osoby může obecně dle § 168 odst. 1 občanského zákoníku dojít právním jednáním, uplynutím doby, rozhodnutím orgánu veřejné moci nebo dosažením účelu, pro který byla ustavena. Jakmile dojde ke zrušení právnické osoby, je vyžadována její likvidace, pokud zákon nestanoví jinak nebo pokud jmění právnické osoby nenabývá právní nástupce.¹⁴ Jedná se o případy tzv. přeměn právnických osob jako fúze, rozdělení či změna právní formy a o případy, kdy byl osvědčen úpadek právnické osoby v případech zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že zcela nepostačuje majetek právnické osoby. V těchto případech se totiž právnická osoba zruší bez likvidace.¹⁵ V souvislosti s tématem se práce dále bude zabývat pouze zrušení právnických osob, po němž se vyžaduje likvidace.¹⁶

K zániku právnické osoby, a tedy i ztrátě právní osobnosti, dochází okamžikem výmazu právnické osoby z veřejného rejstříku a v případě, kdy právnická osoba nemá povinnost zápisu do obchodního rejstříku je tímto dnem den skončení likvidace.¹⁷

Vedle obecných ustanovení o zrušení právnické osoby existuje speciální právní úprava obsažená ve zvláštních zákonech, která určitým způsobem obecnou úpravu v občanském zákoníku rozvíjí či nahrazuje. Stran obchodních korporací je tímto zákonem ZOK, ve vztahu ke specifickým právnickým osobám to mohou být speciální zákony např. ve vztahu k bankám

---

¹⁴ § 169 odst. 1, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ObčZ nebo občanský zákoník)

¹⁵ § 173 odst. 1 a 2 ObčZ

¹⁶ Přeměnu právnických osob upravuje § 174 až § 184 občanského zákoníku a zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, úpadek právnické osoby pak zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen insolvenční zákon).

¹⁷ § 185 – § 186 ObčZ

je to zákon č. 21/1992 Sb., o bankách nebo ve vztahu ke spořitelním a úvěrním družstvům je to zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech.

Od 1. ledna 2012 je v České republice účinný zákon č. 146/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, který do českého právního řádu po vzoru západních evropských zemí zavádí trestní odpovědnost právnických osob. Jedním z trestů, které tento zákon soudu umožňuje uložit právnické osobě za spáchání trestného činu je její zrušení. K tomuto trestu je možné přistoupit v případech, kdy činnost právnické osoby spočívá převážně v páčání trestné činnosti. Právní mocí rozhodnutí, kterým se ukládá trest, vstupuje tato právnická osoba do likvidace. Závěrem je pak nutné dodat, že právnickou osobu po celou dobu, co je proti ní vedeno trestní stíhání, až do vydání pravomocného rozhodnutí není možné zrušit, nesmí dojít k její přeměně nebo zániku.¹⁸ Důvodem tohoto ustanovení je především skutečnost, aby právnické osoby nestěžovaly či činily nemožným trestní stíhání, a tak by se vyhnuly trestní odpovědnosti

2.1 Zrušení obchodních společností

Zrušením obchodní společnosti není žádným způsobem dotčena její právní osobnost, k jejímu zániku dojde až výmazem společnosti z obchodního rejstříku.¹⁹ Nicméně dochází k rapidním změnám v její činnosti. Dnem zrušení přestává obchodní společnost naplňovat svůj podnikatelský účel a její činnost se zaměřuje toliko k vypořádání jejich majetkových poměrů.²⁰

Zrušení obchodních společností člení právní teorie do dvou skupin, kdy dělicím kritériem je vůle obchodní společnosti k ukončení své činnosti. Obchodní společnost může být zrušena buď dobrovolně na základě jejího právního jednání, nebo nedobrovolně na základě rozhodnutí soudu, kdy je považováno toto rozhodnutí za sankci v důsledku porušení právních předpisů.²¹

2.1.1 Dobrovolné zrušení obchodní společnosti

Za dobrovolné zrušení obchodní společnosti se považuje nejen rozhodnutí o jejím zrušení jako projev vůle společníků či oprávněného orgánu, ale také dosažení účelu či uplynutí času, na který byla společnost založena, neboť i tyto skutečnosti jsou projevem

---

¹⁸ § 16 a § 32 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2013, sp. zn. NS 23 Cdo 3483/2011

²⁰ ONDŘEJ, Jan. *Ukončení podnikání*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 213.

²¹ Shodně např. ROZEHNAL, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 199 – 202; PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 232.

dobrovolného zrušení, protože se na nich společníci dohodli při uzavírání společenské smlouvy.²²

Obchodní společnosti jako právnické osoby jsou subjekty vzniklé dobrovolným právním jednáním vyjádřeným stvrzením zakladatelského dokumentu, proto zákon počítá s možností, že obchodní společnost projeví vůli směřující k ukončení této činnosti obdobným způsobem, avšak se zcela opačným záměrem než při jejím vzniku. Přijetí tohoto tzv. disociačního rozhodnutí přísluší všem společníkům v osobních společnostech, všem společníkům či za určitých podmínek valné hromadě ve společnosti s ručením omezeným a valné hromadě v akciové společnosti.

Dle § 6 zákona o obchodních korporacích je pro právní jednání vztahující se ke zrušení obchodní společnosti vyžadována písemná forma s úředně ověřenými podpisy. U společnosti s ručením omezeným pak zákon tento požadavek zpřísňuje požadavkem dohody ve formě veřejné listiny, čímž má zákonodárce na mysli notářský zápis.²³ Zároveň je nutné dodat, že valná hromada společnosti s ručením omezeným může rozhodnout o zrušení společnosti s ohledem na ustanovení § 190 odst. 2 písm. f) ZOK jen za podmínky, že tak stanoví společenská smlouva. Pokud společenská smlouva o této kompetenci valné hromady mlčí, je třeba, aby se na zrušení společnosti dohodli všichni společníci. V případě rozhodování valné hromady o zrušení společnosti je vyžadován souhlas alespoň dvoutřetinové většiny hlasů všech společníků u společnosti s ručením omezeným²⁴ a u akciové společnosti alespoň dvoutřetinové většiny hlasů přítomných akcionářů a toto rozhodnutí musí být osvědčeno notářským zápisem.²⁵

Disociační rozhodnutí může být orgánem, který rozhodl o zrušení obchodní společnosti s likvidací, jak uvádí ustanovení § 170 občanského zákoníku, změněno do doby, než dojde k naplnění účelu likvidace.²⁶

Zákon pak vymezuje určité specifické důvody pro zrušení osobních obchodních společností, které někteří autoři teoreticky subsumují do kategorie dobrovolného zrušení.²⁷ Nicméně většina autorů hovoří o zvláštních důvodech zrušení společnosti a tím vyčleňuje samostatnou množinu důvodů, jež jsou důvodem pro zrušení osobních společností.²⁸

---

²² ONDŘEJ, Jan. *Ukončení podnikání*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 214 – 218.

²³ s ohledem na ustanovení § 776 odst. 2, zákon č. 90/2012, zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZOK nebo zákon o obchodních korporacích)

²⁴ § 171 odst. 1 ZOK

²⁵ § 416 ZOK

²⁶ Více o účelu likvidace v kapitole 3.1 Právní úprava a pojem likvidace.

²⁷ např. ONDŘEJ, Jan. *Ukončení podnikání*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 214 – 218.

²⁸ např. JOSKOVÁ: *Likvidace obchodních...*, s. 8 – 11.

Specifické důvody zrušení osobní společnosti reflektují charakter osobních společností, kde je vyžadována nezbytná účast společníka, a proto výčet těchto důvodů obsahuje určité nedostatky v požadavcích na osobní účast společníka. Tyto důvody jsou pak vymezeny § 113 zákona o obchodních korporacích pro veřejnou obchodní společnost a lze je pak s ohledem na § 119 zákona o obchodních korporacích použít také u komplementáře komanditní společnosti.

Veřejná obchodní společnost, respektive z důvodů na straně komplementáře také komanditní společnost, se zruší v případě výpovědi společníka,²⁹ smrti společníka, zánikem právnické osoby, která byla společníkem, prohlášením konkursu na majetek společníka, vyloučením společníka³⁰ nebo z jiných důvodů, na kterých se společníci dohodli ve společenské smlouvě. Zákon pak připouští možnost, že i přes existenci některých těchto důvodů na straně společníka umožní kontinuální existenci společnosti a zanikne pak pouze účast společníka na společnosti a společnost není zrušena. Společnost se pak tedy nezrušuje a trvá nadále bez společníka, jehož se důvod zrušení týká, v případech, kdy se zbylí společníci dohodnou na změně společenské smlouvy, která musí být přijata dříve, než skončí likvidace.³¹

Důvodem zrušení osobní obchodní společnosti je také skutečnost, že společník nesplňuje podmínky pro výkon funkce, které zákon uvádí v § 46 ZOK, avšak i tento důvod, který má obecně účinky zrušení, může být činností ostatních společníků odvrácen tak, že se společníci dohodnou na přistoupení společníka, jenž tyto zákonem stanovené podmínky splňuje a také na tom, že společnost i nadále trvá.³²

Po zániku účasti společníka na veřejné obchodní společnosti musí být však stále splněna zákonná podmínka minimálního počtu společníků, jíž musí tvořit po celou dobu její existence alespoň dvě osoby, takže v případě, kdy by jeden ze společníků zemřel, podal výpověď či by u něj nastala některá ze skutečností uvedených výše, nemůže dojít ke změně společenské smlouvy a musí dojít ke zrušení společnosti bez právního nástupce.³³ Stejně tak se bude postupovat v případech komanditní společnosti, jelikož po zániku účasti komplementáře na společnosti, kde doposud byl jeden komplementář a jeden komanditista, není možné, aby toto postavení zaujímal jedna a tatáž osoba.³⁴

---

²⁹ S ohledem na § 113 odst. 1 písm. a) musí být výpověď společníka podána nejpozději 6 měsíců před uplynutím účetního období a společnost je zrušena posledním dnem účetního období, nestanoví-li společenská smlouva jinak.

³⁰ Dle § 115 odst. 2 ZOK je důvodem pro vyloučení společníka skutečnost, že zvláště závažným způsobem porušuje své povinnosti, ačkoliv ho společnost vyzvala k jejich řádnému plnění a na možnost vyloučení písemně upozornila.

³¹ ŠTENGLOVÁ: *Zákon o obchodních...*, s. 279.

³² § 113 odst. 1 písm. h) a § 113 odst. 3 ZOK

³³ usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. července 1995, sp. zn. 28Co 35/95

³⁴ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. června 1999, sp. zn. 7Cmo 629/98

2.1.2 Nedobrovolné zrušení obchodní společnosti

Obecnou právní úpravu nuceného zrušení obchodní společnosti obsahuje občanský zákoník v ustanoveních vztahujícím se ke zrušení právnických osob, kdy stanoví, že právnická osoba může být zrušena rozhodnutím orgánu veřejné moci. Za orgán veřejné moci považuje zákonodárce primárně soud, který zruší právnickou osobu v řízení zahájeném na návrh osoby, která osvědčí právní zájem, nebo i bez návrhu v případech, kdy narušuje veřejný pořádek tím, že vyvíjí nezákonnou činnost, nespĺňuje zákonné předpoklady pro vznik právnické osoby, nedisponuje usnášeníschopným statutárním orgánem po dobu delší než 2 roky či v jiných případech stanovených zákonem.³⁵ Poslední z výše uvedených důvodů tedy v oblasti obchodních společností odkazuje na zákon o obchodních korporacích.

Z dikce zákona je zřejmá skutečnost, že rozhodnutí je určitou sankcí za nedodržování zákonem stanovených pravidel pro činnost či existenci právnických osob, potažmo obchodních společností. Sankční charakter se projevuje také nemožností zvrácení rozhodnutí o zrušení právnické osoby orgánem, který o tom rozhodl, tak jak to předpokládá § 170 občanského zákoníku. Toto ustanovení je aplikovatelné pouze v případech dobrovolného zrušení obchodních společností, neboť soud přistupuje k rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti až v případech, kdy neexistují jiné méně závažné prostředky nápravy nebo v případech, kdy se jedná o porušení předpisů ve značné míře naplňující zákonné předpoklady pro zrušení obchodní společnosti.³⁶ Zrušení společnosti jako prostředek poslední instance lze usoudit i z povinnosti soudu stanovit právnické osobě lhůtu k odstranění zjištěných nedostatků, které lze odstranit.³⁷ Z výkladu zákona tedy vyplývá, že v případě, že nastane jakýkoliv ze zákonem deklarovaných důvodů pro zrušení právnické osoby a tento důvod je odstranitelný, soud musí vyzvat právnickou osobu k odstranění těchto nedostatků a za tímto účelem stanovit soudcovskou přiměřenou lhůtu, kterou je možné i opakovaně prodloužit. Není relevantní, zda je důvod zrušení upraven v občanském zákoníku či v jiném právním předpise.

Speciální ustanovení o zrušení právnických osob uplatňujících se vedle obecných důvodů v občanském zákoníku upravuje § 93 zákona o obchodních korporacích, který obsahuje taxativní výčet důvodů zrušení obchodních korporací. Řízení může být zahájeno buď osobou mající právní zájem, nebo státním zastupitelstvím shledávajícím závažný veřejný

---

³⁵ § 172 odst. 1 ObčZ

³⁶ usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. února 2017, sp. zn. 5Cmo 336/2016

³⁷ § 172 odst. 2 ObčZ

zájem. Z těchto důvodů tedy nemůže zahájit řízení soud z moci úřední. K zahájení řízení pak bude bezesporu aktivně legitimována sama obchodní korporace, její společníci a za určitých podmínek také jiné osoby jako jsou například věřitelé společnosti či manžel společníka. Tento okruh osob není možné považovat za kompletní a bude vždy na uvážení soudu a posouzení konkrétního případu, zda osoba domáhající se zrušení obchodní korporace má či nemá opodstatněný právní zájem.³⁸

O zrušení bude soud rozhodovat po návrhu oprávněného subjektu v okamžiku, kdy obchodní společnost pozbyla všechna podnikatelská oprávnění, ledaže by byla založena i k jinému, nepodnikatelskému účelu, není schopná vykonávat činnost pro rozpory mezi společníky, které jsou nepřekonatelné nebo pokud provozuje činnost bez pomoci fyzických osob, i přestože tuto činnost podle právního předpisu mohou vykonávat jen tyto osoby.³⁹ Zákon blíže nespécifikuje pojem nepřekonatelné rozpory mezi společníky nicméně je za ně možné považovat takové, které přetrvávají delší dobu a negativním způsobem ovlivňují realizaci činností obchodní korporace, přičemž se tyto neshody nemusí týkat všech společníků. Pro to, aby soud rozpory mezi společníky kvalifikoval jako nepřekonatelné, není podstatné, z jakého důvodu tyto rozpory nastaly.⁴⁰ Určující je intenzita těchto rozporů ve vztahu k činnosti obchodní korporace.⁴¹

O zrušení soud dále rozhodne v případě, kdy není obchodní společnost po dobu delší jednoho roku schopna vykonávat svou činnost a plnit tedy účel, pro který byla založena.⁴² Tento důvod však není možné vykládat formálně za použití pouze časového kritéria, protože není účelem tohoto ustanovení rušit společnosti, jež existují a konají v mezích právních předpisů a není tedy možné zrušit obchodní společnost, nemůže-li z objektivních důvodů vykonávat svou činnost např. v případech ekonomické krize a ztrátě odběratelů.⁴³

Veřejná obchodní společnost může být také soudem zrušena na návrh společníka z důležitých důvodů, kterými jsou zejména zvláště závažné porušení povinností ze strany jiných společníků nebo nemožnost dosažení účelu společnosti.⁴⁴ Zákon uvádí v tomto případě demonstrativní výčet důležitých důvodů, pro které se společník může domáhat zrušení veřejné

---

³⁸ JANOŠEK, Vladimír. Zrušení obchodní korporace s likvidací pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky. *Obchodněprávní revue*, 2016, č. 3, s. 80.

³⁹ § 11 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen živnostenský zákon)

⁴⁰ JANOŠEK, Vladimír. Zrušení obchodní korporace s likvidací pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky. *Obchodněprávní revue*, 2016, č. 3, s. 80.

⁴¹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2006, sp. zn. 29 Odo 789/2005

⁴² § 93 ZOK

⁴³ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. ledna 2015, sp. zn. 7 Cmo 329/2014

⁴⁴ § 115 odst. 1 ZOK

obchodní společnosti u soudu. Protože v praxi mohou nastat různorodé situace, které nelze obecně pojmut do znění právního předpisu, a budou nepříznivě zasahovat do života společníka, který by s ohledem na jeho osobní účast neměl být nucen ze společnosti jednostranně odstoupit. V konečném důsledku to bude soud, který posoudí, zda se jedná o důležitý důvod, pro který se společník domáhá zrušení společnosti, takže další důvody je nutné hledat v judikatuře. Toto ustanovení se pak vztahuje na základě § 119 zákona o obchodních korporacích přiměřeně také na společníky komanditní společnosti.

Domáhat se zrušení společnosti s ručením omezením u soudu může společník za podmínek, které stanoví společenská smlouva.⁴⁵ Zákon na rozdíl od osobních společností mlčí o skutečnostech, které jsou důvodem pro návrh na zrušení tohoto typu společnosti, a ponechává vše na smluvní volnosti společníků. Soud společnost s ručením omezeným bez návrhu zruší v případě, že společnost nabude všechny své podíly a jednatel poruší svou povinnost tyto ve lhůtě převést na třetí osobu nebo v případě nesplnění povinnosti v souvislosti s nakládáním s uvolněným podílem společnosti a konečně také v případě, že nebude obsazená funkce jednatele a v zákonem stanovené lhůtě nebude zvolen či na návrh jmenován soudem jednatel nový.⁴⁶ Obdobné je to u akciové společnosti ve vztahu k neobsazené pozici člena představenstva nebo dozorčí rady. Pokud za zákonem stanovených předpokladů nebude zvolen nový člen, je tato skutečnost důvodem pro zrušení akciové společnosti soudem, a to i bez návrhu.⁴⁷

K rozhodování o zrušení právnické osoby je dle § 3 odst. 2 písm. a) zákona č. 112/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních věcně příslušný krajský soud.

2.2 Zrušení družstva

Družstvo je společně s obchodními společnostmi řazeno k obchodním korporacím. Od obchodních společností však vykazuje výrazné odlišné znaky, především je to nemožnost založení družstva menším počtem než tří členů a otevřenost členství v družstvu pro libovolný počet členů, což se v praxi projevuje libovolným přijímáním nových členů a možností z družstva kdykoliv vystoupit. Dalšími z rozdílů jsou skutečnosti o členském vkladu, jehož výše je pro všechny členy družstva stejná a možnost rozdělení zisku družstva pouze za předpokladu, že je to obsaženo ve stanovách. Na rozdíl od obchodních společností může být

---

⁴⁵ § 241 odst. 2 ZOK

⁴⁶ § 149 odst. 4, § 215 odst. 1 a § 198 odst. 1 a 3 ZOK

⁴⁷ § 443, § 453 odst. 1 ZOK

členem orgánu družstva jen osoba, která je zároveň jeho členem.⁴⁸

S ohledem na výše uvedené odlišnosti družstva od obchodních společností je tedy není možné považovat za druh obchodní společnosti, ale za samostatnou obchodní korporaci stojící vedle obchodních společností. Rozdílnost družstev také zákonodárce formálně odlišuje ve znění zákona, kdy výslovně za korporace považuje obchodní společnosti a družstva, a tedy rozlišuje dva různé druhy obchodních korporací. Družstvo a obchodní společnosti mají řadu společných znaků a společnou právní úpravu obsaženou v hlavě I ZOK, nicméně tato právní úprava je pak pro družstva modifikována ustanoveními hlavy VI ZOK, jež jsou ke společným ustanovením v poměru speciality. Práce tedy bude vycházet z dělení zákona a bude odlišovat obchodní společnosti a družstva, kterým se v příslušných kapitolách bude věnovat individuálně.

Také u družstva, stejně jako u obchodních společností, rozdělujeme na základě jeho vůle k ukončení své činnosti zrušení na dobrovolné a nucené. Dobrovolné zrušení družstva je dáno zákonem do působnosti členské schůze, která o něm rozhoduje usnesením, které se osvědčuje veřejnou listinou. Každý z členů má jeden hlas. K hlasování o usnesení o zrušení družstva je členská schůze usnášeníschopná v případě, že jsou přítomny alespoň dvě třetiny jejich členů a k jeho přijetí zákon požaduje dvoutřetinovou většinu přítomných členů.⁴⁹

V případě nuceného zrušení, kdy o něm rozhoduje soud, se i u družstva uplatní obecné důvody zrušení právnické osoby uvedené v občanském zákoníku v ustanovení § 172 odst. 1 a obecné důvody pro zrušení obchodních korporací obsažené ve společných ustanoveních zákona o obchodních korporacích v § 93. Tyto důvody jsou rozebrány v předchozích podkapitolách této práce. Na tomto místě bych chtěl upozornit pouze zvláštní důvody zrušení týkající se pouze družstev.

Zvláštním důvodem zrušení družstva je pak skutečnost, kdy představenstvu chybí jeden nebo více členů, a proto není schopno plnit svou funkci, a nový člen, případně členové, nebyli zákonným postupem ustaveni do funkce. Druhým důvodem nuceného zrušení družstva je pak absence orgánů kontrolní komise a představenstva i po překročení limitu 50 členů družstva, což je dělicím kritériem pro obligatorní zřízení těchto orgánů. V případě, že ve lhůtě 3 měsíců družstvo nezmění stanovy a nejmeneje představenstvo či kontrolní komisi, může je soud zrušit a nařídit jeho likvidaci.⁵⁰

Určení dne zrušení družstva se pak řídí obecnou úpravou § 171 občanského zákoníku,

---

⁴⁸ ČÁP, Zdeněk, ČÁP, Jiří, MACHALA, Miroslav. *Družstvo v novém soukromém právu a v právní praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 54 – 55.

⁴⁹ § 656 písm. q), 659 odst. 2 písm. b), § 650 odst. 2 písm. c) a § 646 ZOK

⁵⁰ § 713 a § 726 odst. 3 ZOK

kdy je tímto dnem v případě dobrovolného zrušení den, kdy se členská schůze usnesla na zrušení družstva, popřípadě den, který je určen v usnesení. V případě nuceného zrušení je to pak den právní moci rozhodnutí o zrušení družstva soudem, případně den v něm určený.

2.3 Neplatnost obchodní korporace

Od zrušení obchodní společnosti, respektive obchodní korporace odlišujeme institut prohlášení společnosti za neplatnou, což má za důsledek rovněž vstup společnosti do likvidace. Systematika právní úpravy prohlášení neplatnosti společnosti je koncipována obdobným způsobem, kdy obecné důvody vztahující se pro všechny typy právnických osob jsou upraveny v občanském zákoníku⁵¹ a zvláštní důvody, uplatňující se vedle obecných, jsou pro obchodní společnosti obsaženy v zákoně o obchodních korporacích.⁵² Soud pak společnost prohlásí za neplatnou v taxativně stanovených případech vztahujících se především k absenci zakladatelského právního jednání či k případům, kdy toto jednání nenaplnuje zákonem stanovené požadavky na jeho obsahové či formální náležitosti nebo nejsou splněny požadavky kladené na osoby společníků.

Před rozhodnutím o neplatnosti obchodní společnosti musí soud poskytnout lhůtu ke sjednání nápravy, která je obdobná lhůtě pro nápravu v případě nuceného zrušení společnosti. Pokud v této lhůtě nedojde k nápravě, soud společnost prohlásí za neplatnou. Dnem právní moci tohoto rozhodnutí vstupuje společnost do likvidace. Závěrem nutno dodat, že toto prohlášení nemá vliv na práva a povinnosti, jichž právnická osoba, potažmo obchodní korporace, nabyla.⁵³ Tyto se pak stávají předmětem likvidace, což je důležitá skutečnost ve vztahu k ochraně práv třetích osob.

---

⁵¹ § 129 odst. 1 ObčZ

⁵² § 92 odst. 1 ZOK

⁵³ § 129 – § 131 ObčZ

3 Likvidace

3.1 Právní úprava a pojem likvidace

Základem právní úpravy likvidace je občanský zákoník, který ji obsahuje v ustanoveních § 187 až § 209. V zákoně o obchodních korporacích pak nalezneme ustanovení upravující specifika obchodních společností, především stran podílu na likvidačním zůstatku, a družstva.

Likvidace jako samostatný pojem není zákonem přímo definována. Ten ji vymezuje pouze, co se týče účelu a časového zařazení v rámci procesu ukončování existence obchodní společnosti. Likvidace tak je určitou přechodnou fází mezi zrušením společnosti a jejím zánikem. Společnost vstupuje do likvidace dnem, kdy byla zrušena.⁵⁴ Podle toho, zda se jedná o zrušení obchodní společnosti dobrovolné či nucené, můžeme hovořit i o likvidaci jako dobrovolné či nucené.

Účelem likvidace je pak vypořádat majetek zrušené obchodní společnosti, vyrovnat dluhy věřitelům a naložit s likvidačním zůstatkem.⁵⁵ Vypořádáním majetku společnosti se rozumí jeho zpeněžení,⁵⁶ vyrovnáním dluhů se rozumí, vypořádání pohledávek věřitelů postupem stanoveným zákonem⁵⁷ a konečně naložením s likvidačním zůstatkem je nutné chápat rozdělení čistého majetkového zůstatku, který zbyl po likvidaci⁵⁸.

V odborné literatuře je pak likvidace v souvislosti s obchodními korporacemi definována A. Rozehnalem následovně: „*Likvidace je způsob mimosoudního vypořádání majetkových poměrů zrušené korporace. Účelem likvidace je vypořádat majetek zrušené korporace (likvidační podstatu), vyrovnat dluhy věřitelům naložit s čistým majetkovým zůstatkem, jenž vyplyne z likvidace (s likvidačním zůstatkem), podle zákona.*“⁵⁹. Tuto definici lze považovat pouze jako velmi základní, jelikož autor k účelu likvidace, který je shodně upraven zákonem, správně doplňuje pouze fakt, že se jedná o mimosoudní proces.

Nepochybně přesněji je likvidace definována docentem Dvořákem jako: „*Zákonem stanovený obligatorní postup, jehož cílem je mimosoudní vypořádání majetkových a ostatních otázek souvisejících se zrušením společnosti, přičemž veškerá činnost společnosti je omezena na vypořádání dosavadních obchodů a jiných záležitostí; je nezbytným krokem před jejím zánikem, a to i v případech, kdy společnost nikdy fakticky nezahájila svou činnost, nemá*

---

⁵⁴ § 187 odst. 2, ObčZ

⁵⁵ § 187 odst. 1 ObčZ

⁵⁶ Podrobněji v kapitole: 3.5.2 této práce.

⁵⁷ Podrobněji v kapitole: 3.5.1 této práce.

⁵⁸ Podrobněji v kapitole: 3.5.3 této práce.

⁵⁹ ROZEHNAL, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 202.

žádné dluhy ani majetek.“⁶⁰ Při definování pojmu reflektoval autor v dovětku za středníkem soudní praxi ve vztahu k povinnosti likvidace společnosti i v případech kdy společnost nemá dluhy, majetek nebo vůbec fakticky nezačala svou činnost.⁶¹ Nedostatek této definice spatřuji pouze ve skutečnosti, že autor likvidaci označuje jako obligatorní postup, což je možné chápat dvousmyslně a to buď jako určitou obligatorní fázi nastupující vždy mezi stadia zrušení a zániku právnické osoby, nebo jako závazně přesně stanovený postup upravený zákonem, který je nutné bez odchylek dodržet od počátku až do konce. S tvrzením, že se jedná o obligatorní fázi nelze souhlasit, protože zákon předpokládá případy, kdy likvidace není vyžadována.⁶²

S druhým tvrzením, kdy je možné chápat likvidaci jako souhrn zákonem upravených povinných postupů, které musí být vždy povinně aplikovány, není možné souhlasit, protože zákon upravuje pouze základní povinnosti likvidátora a je tak zřejmé, že se nejedná o jednotný obligatorní postup pro všechny případy likvidace obchodní společností. S ohledem na účel a cíl likvidace pak může totiž likvidátor naopak činit i jiné, než zákonem předepsané kroky odpovídají-li účelu, povaze a cíli likvidace.⁶³

S těmito nedostatky se vypořádal ve své definici profesor Eliáš, který institut likvidace popisuje jako: „*Zákonem upravený postup, při němž dochází k mimosoudnímu vyrovnání majetkových vztahů zanikající právnické osoby, který nastupuje obligatorně, pokud zákon výslovně neurčuje, že likvidace není třeba. Účelem likvidace je vyjasnit majetkové poměry společnosti a „vyčistit“ její majetkové vztahy.*“⁶⁴ Na základě výše zmíněných definic může být tvrzeno, že likvidace obchodní společnosti je: zákonem upravený mimosoudní postup, proces, který nestanoví-li zákon jinak, následuje po zrušení společnosti a před jejím zánikem, a jehož účelem je vypořádat majetkové poměry společnosti.

3.2 Vstup obchodní společnosti do likvidace a jeho právní účinky

Právnická osoba dle § 187 odst. 2 občanského zákoníku vstupuje do likvidace dnem, kdy byla zrušena nebo prohlášena za neplatnou. Obdobně okamžik vstupu do likvidace upravoval obchodní zákoník ve znění novely č. 370/2000 Sb. Do novelizace panovala neshoda mezi odborníky v tom, zda společnost vstupuje do likvidace dnem zápisu do

---

⁶⁰ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 813.

⁶¹ usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. července 1993, sp. zn. 28 Co 75/92

⁶² např. § 173 odst. 1 a 3 ObčZ

⁶³ § 196 odst. 1 ObčZ

⁶⁴ ELIÁŠ, Karel, POKORNÁ, Jarmila, DVOŘÁK, Tomáš. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 78.

obchodního rejstříku⁶⁵ nebo právě již samotným zrušením.⁶⁶ Podle právní úpravy de lege lata v případě dobrovolného zrušení vstupuje právnická osoba do likvidace dnem účinnosti dohody či rozhodnutí příslušného orgánu, popřípadě dnem, který je tímto jednáním určen. V případě nuceného zrušení soudem pak dnem právní moci tohoto rozhodnutí nebo dnem v něm určeným, pokud ho toto rozhodnutí stanoví. V případě neplatnosti právnické osoby je to pak den, kdy je prohlášena za neplatnou.⁶⁷

Pokud se jedná o právnickou osobu, jež je zapsána do veřejného rejstříku, je likvidátor povinen bez zbytečného odkladu navrhnout zápis vstupu do likvidace do veřejného rejstříku. Po celou dobu likvidace pak právnická osoba musí užívat v právním styku dovětek „v likvidaci“ připojený ke svému názvu,⁶⁸ který je možné uvádět i v jiné než zákonem uváděné formě, tedy bez uvozovek. Je tedy možné, aby firma likvidované společnosti zněla „AAA s.r.o. v likvidaci nebo také Likvidace obchodní společnosti firmy AAA s.r.o.“.⁶⁹

Podle zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob je v případě obchodních korporací tímto rejstříkem obchodní rejstřík a je nutné, aby zde byly zapsány informace o vstupu společnosti do likvidace a identifikační znaky osoby likvidátora.⁷⁰ Na rozdíl od obchodního zákoníku, občanský zákoník stanoví k podání tohoto zápisu lhůtu vymezenou formulací „bez zbytečného odkladu“ z čehož lze usoudit, že lhůta může být různě dlouhá s přihlédnutím ke konkrétním případům likvidovaných společností. Povinný k podání návrhu je likvidátor, v případě, že nebyl povolán, tak členové statutárního orgánu.⁷¹ Účinek zápisu má deklaratorní charakter a je jím zajištěna ochrana práv třetích osob se smyslu principů materiální a formální publicity.⁷²

3.3 Rozhodnutí o likvidaci a povolání likvidátora

Společnost může o svém zrušení a likvidaci rozhodnout, buď z vlastní vůle projevené společníky nebo oprávněným orgánem, či je zrušena a o likvidaci je rozhodnuto rozhodnutím soudu. Rozhodnutí o dobrovolném zrušení pak může být za určitých okolností změněno až do doby, než byl naplněn účel likvidace. V této kapitole je třeba tedy odkázat na kapitolu č. 2 této

⁶⁵ Mezi zastávce patří např. K. Eliáš.

⁶⁶ Mezi zastávce patří např. I. Štenglová.

⁶⁷ § 129 odst. 2 ObčZ

⁶⁸ § 187 odst. 2 ObčZ

⁶⁹ usnesení Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 30. května 1934, sp. zn. R I 558/34, [Vážný 13582]

⁷⁰ § 42 písm. a) a § 65 písm. b), zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů

⁷¹ POKORNÁ, Jarmila In ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 589 – 592.

⁷² HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 221.

práce, která podrobně upravuje okamžik a důvody zrušení jednotlivých obchodních korporací.

S ohledem na to, který subjekt rozhoduje o likvidaci, se pak povolává do funkce osoba likvidátora. Toho povolá dle § 189 odst. 1 občanského zákoníku příslušný orgán. Zákon výslovně nestanoví, kdo je příslušným orgánem k povolání likvidátora, ale „*obecně platí, že v případech dobrovolné likvidace je tímto orgánem příslušný orgán společnosti a v případě likvidace nucené je tímto orgánem soud*“.⁷³ V případě, že je obchodní společnost v likvidaci a nebyl povolán likvidátor, jeho působnost pak vykonávají všichni členové statutárního orgánu.⁷⁴ Občanský zákoník tak upravuje jakousi automatiku obsazení funkce likvidátora pro případy, kdy tato funkce není obsazena. Zákonodárce se tímto postupem snaží zamezit případům, kdy je společnost v likvidaci, ale nemá likvidátora, a tak urychlit samotný proces likvidace směřující k naplnění jejího účelu.

Soud pak s ohledem na ustanovení § 191 odst. 1 občanského zákoníku jmenuje likvidátora v případech dobrovolného zrušení právnické osoby, pokud ho příslušný orgán z jakýchkoliv důvodů nepovolá sám. Takovéto rozhodnutí může soud učinit i bez návrhu. Toto ustanovení se však týká pouze případů, kdy likvidátor není jmenován příslušným orgánem společnosti z důvodů, které nejsou jen přechodné, tzn., že soud nahradí rozhodnutí příslušného orgánu společnosti jen tehdy, neexistuje-li pouze dočasná překážka, pro kterou společnost osobu likvidátora neustavila sama.⁷⁵

Zákon o obchodních korporacích oprávněné orgány ke jmenování likvidátora upravuje pouze v případech kapitálových společností a družstva. Kdy v případě družstva volí likvidátora členská schůze,⁷⁶ v případě akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným je příslušným orgánem valná hromada, určí-li tak stanovy akciové společnosti nebo společenská smlouva společnosti s ručením omezením.⁷⁷ Pokud tyto o kompetenci valné hromady mlčí, tak je orgánem příslušným k povolání likvidátora dle § 163 občanského zákoníku statutární orgán, jímž jsou v případě společnosti s ručením omezením jednatelé a v případě akciové společnosti představenstvo či správní rada.⁷⁸

U osobních obchodních společností zákon o ustavení funkce likvidátora mlčí, a proto je nutné vycházet z obdobné právní konstrukce, jak tomu je u kapitálových společností v případě chybějící úpravy ve stanovách či společenské smlouvě. U osobních společností je

---

⁷³ JOSKOVÁ: *Likvidace obchodních...*, s. 30.

⁷⁴ § 189 odst. 2 ObčZ

⁷⁵ POKORNÁ, Jarmila In ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 605.

⁷⁶ § 656 písm. r) ZOK

⁷⁷ § 421 odst. 2 písm. k) a § 190 odst. 2 písm. d) ZOK

⁷⁸ § 194 odst. 1, § 435 odst. 1 a § 460 odst. 2 ZOK. Více k působnosti správní rady In ŠTENGLOVÁ: *Zákon o obchodních...*, s. 817 – 821.

tedy v případě absentující regulace této skutečnosti společenskou smlouvou příslušný ke jmenování likvidátora statutární orgán.⁷⁹ Odborná veřejnost však v tomto ohledu nezastává stejný názor.⁸⁰ Nicméně se přikláním k výše zmíněnému názoru J. Holejšovského, neboť odpovědnost statutárního orgánu za jmenování likvidátora je možné podpůrně dedukovat také ze skutečnosti, že v případě absence povolání likvidátora, vykonávají dle § 189 odst. 2 občanského zákoníku jeho působnost právě všichni členové statutárního orgánu.

Předcházející právní úpravu v obchodním zákoníku je možné v tomto směru považovat za přesnější, neboť zde bylo přesně stanoveno, že likvidátora jmenuje statutární orgán společnosti, pokud zákon, stanovy nebo společenská smlouva nestanoví jiný způsob.⁸¹

Vedle již výše zmíněné ingerence soudu v případě, kdy není osoba likvidátora ustavena orgánem společnosti, který o likvidaci rozhodl, soud z mocenského postavení do soukromoprávních poměrů zasahuje také v případě, kdy sám rozhodl o zrušení právnické osoby, tedy v případech nucené likvidace. V takovém případě soud určí za likvidátora pouze osobu, která splňuje požadavky na výkon funkce likvidátora dle § 189 odst. 1 občanského zákoníku. Jakou osobu soud jmenuje, je vyloženo na jeho uvážení, zpravidla to pak bývá buď člen orgánu společnosti, nebo společník. Tato osoba však musí se svým jmenováním souhlasit, s výjimkou osoby, která je členem statutárního orgánu, ta může být soudem jmenována i bez souhlasu.⁸²

Tento postup se jeví jako vhodný s ohledem na účel likvidace. Soud by se měl snažit jmenovat do funkce likvidátora nejprve osoby, jež jsou s vnitřními záležitostmi a situací společnosti obeznámeny. Skutečnost, že by byla likvidátorem osoba, která je v takto úzkém vztahu ke společnosti, ve většině případů napomůže k tomu, aby bylo rychleji dosaženo účelu likvidace zrušené obchodní korporace. Pro případy, kdy soud rozhodl o nuceném zrušení obchodní korporace nebo nebyl-li podán návrh na jmenování určité osoby likvidátorem při dobrovolném zrušení likvidace či tomuto návrhu soud nemohl vyhovět, zákonodárce počítá s možností soudu jmenovat likvidátorem člena statutárního orgánu společnosti, a to i bez jeho souhlasu.⁸³ Cílem tohoto ustanovení je eliminovat situace, kdy by soud nebyl schopen vhodného likvidátora vůbec najít či jen s těžko překonatelnými překážkami. Současně je

---

⁷⁹ HOLEJŠOVSKÝ, Josef In LAVICKÝ: *Občanský zákoník...*, s. 968.

⁸⁰ Odborná literatura se v případě jmenování likvidátora v případě absentující výslovné právní úpravy neshoduje. J. Pokorná je názoru, že o ustavení likvidátora rozhodují v osobních společnostech všichni společníci, pokud společenská smlouva neupravuje jiný postup. (In ŠTENGLOVÁ: *Zákon o obchodních...*, s. 597.)

⁸¹ § 71 odst. 1, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

⁸² JOSKOVÁ: *Likvidace obchodních...*, s. 34 – 36.

⁸³ § 191 odst. 3 ObčZ

zachována již výše zmíněná úzká vazba na společnost.⁸⁴

Takto jmenovaný likvidátor nemůže dle § 191 odst. 3 občanského zákoníku ze své funkce ani odstoupit. Má však možnost podat návrh k soudu, aby ho výkonu funkce zprostil, avšak pouze v případech prokázání skutečností, za kterých není spravedlivé po něm požadovat, aby tuto funkci vykonával. Důkazní břemeno prokázání těchto skutečností bude pak ležet na osobě likvidátora a posouzení, zda se jedná o situaci, že není možné po této osobě spravedlivě požadovat, aby vykonávala funkci likvidátora, bude pak na rozhodnutí soudu. Výklad těchto skutečností je tedy nutné hledat v judikatuře.⁸⁵

Zákonodárce se snaží výše zmíněným postupem o nuceném jmenování likvidátorem člena statutárního orgánu zajistit efektivní průběh likvidace a její vedení osobou, jež je znalá vnitřních poměrů ve společnosti, a jejíž činnost v mnoha případech ovlivnila důvody vstupu společnosti do likvidace.⁸⁶ Nicméně smysl výše zmíněného ustanovení a jeho efektivita v praxi může být snižován postupem, kterému zákon nevěnuje pozornost – statutárnímu orgánu totiž není znemožněno, aby ze své funkce odstoupil ještě před svým jmenováním soudem. V takovém případě může v praxi docházet k účelovým zánikům funkce člena (nebo také všech členů) statutárního orgánu a soud bude jen těžko hledat osobu likvidátora.⁸⁷

V případě, že se soudu nepodaří likvidátora jmenovat výše zmíněnými způsoby tedy souhlasící vhodnou osobu či člena statutární orgánu (i bez jeho souhlasu), jmenuje likvidátora z osob zapsaných seznamu insolvenčních správců.⁸⁸ Pokud existuje jiná vhodná osoba jmenovatelná výše zmíněnými způsoby, musí být likvidátorem jmenována tato osoba a nesmí být tedy postupováno výběrem likvidátora ze seznamu insolvenčních správců.⁸⁹

Řízení o jmenování likvidátora je upraveno v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen ZŘS), jež dle § 2 písm. e) upravuje řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob. Věcně a místně příslušný pak bude dle § 3 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 86 odst. 1 ZŘS krajský soud, u něhož je obchodní společnost zapsána v obchodním rejstříku.

Po jmenování likvidátora pak podává právnická osoba návrh na zápis osoby likvidátora do obchodního rejstříku. Zpravidla tak činí likvidátor. Zápis má vždy deklaratorní

---

⁸⁴ POKORNÁ, Jarmila In ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 605 – 608.

⁸⁵ Důvodem, pro který nelze spravedlivě požadovat výkon funkce likvidátora je třeba vážná nemoc – usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. ledna 2005, sp. zn. 7 Cmo 82/2004.

⁸⁶ Ustanovení o jmenování statutárního orgánu likvidátorem i bez jeho souhlasu má sankční charakter.

⁸⁷ K zamezení těchto případů by zákonodárce mohl přijmout ustanovení o možnosti takto jmenovat i bývalého (posledního) člena statutárního orgánu před vstupem společnosti do likvidace. (HOLEJŠOVSKÝ, Josef In LAVICKÝ: *Občanský zákoník...*, s. 981 – 982).

⁸⁸ § 191 odst. 4 ObčZ

⁸⁹ usnesení vrchního soudu v Praze ze dne 20. dubna 2017, sp. zn. 7 Cmo 425/2015-28

účinek.⁹⁰

Závěrem této kapitoly bych chtěl dodat, že na rozdíl od předchozí úpravy jmenování likvidátora obsažené v § 71 obchodního zákoníku stávající občanský zákoník upouští od povinnosti společníka stát se likvidátorem i bez jeho souhlasu a tuto povinnost nově ponechává jen na členu statutárního orgánu. Nová úprava se mi jeví praktičtější, protože statutární orgán by měl ze svého postavení mít větší přehled o vnitřních i vnějších poměrech společnosti, zatímco společník obchodní korporace může být pouhým vlastníkem podílu obchodní společnosti, který o dění ve společnosti nemusí jevit žádný zájem.

3.4 Likvidátor

3.4.1 Požadavky na osobu likvidátora a jeho postavení ve společnosti

Zákon nově stanovuje požadavky na osobu likvidátora v § 189 odst. 1 občanského zákoníku, kdy stanoví povinný požadavek na likvidátora tak, že jím může být pouze osoba způsobilá být členem statutárního orgánu. Při splnění této podmínky pak může být likvidátorem jak osoba fyzická, tak osoba právnická, protože zákon hovoří pouze o osobě, aniž by ji blíže specifikoval. Předpoklady pro osobu likvidátora jsou obsaženy v obecné úpravě občanského zákoníku a pro obchodní korporace pak dále specifikovány v ustanovení o podmínkách výkonu funkce v § 46 odst. 1 zákona o obchodních korporacích. Osoba likvidátora musí být plně svéprávná, bezúhonná podle zákona o živnostenském podnikání⁹¹ a nesmí u ní být dána žádná z překážek provozování živnosti.^{92, 93}

U likvidátora, stejně jako u člena statutárního orgánu u obchodních korporací musí být také splněna podmínka, že osoba, jež má tuto funkci vykonávat nebyla dřívějším rozhodnutím soudu z výkonu funkce diskvalifikována způsobem a z důvodů uvedených v § 63 až 69 ZOK. Zákon vymezuje dva okruhy důvodů, za kterých může soud rozhodnout o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce, kdy prvním okruhem je porušení povinností vedoucích k úpadku obchodní korporace a druhým okruhem je pak opakované a závažné porušování povinností péče řádného hospodáře členem statutárního orgánu v posledních 3 letech. Zákon nestanoví, co je opakovaným a závažným porušením povinností a bude je třeba zkoumat s ohledem na všechny okolnosti konkrétního případu. Rozhodnutím o vyloučení vzniká překážka k výkonu funkce člena statutárního orgánu nebo osoby v obdobném postavení –

⁹⁰ HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 221 – 231.

⁹¹ Za bezúhonnou se nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin v souvislosti s podnikáním - § 6 odst. 2 živnostenského zákona.

⁹² Překážky provozování živnosti upraveny v § 8 živnostenského zákona.

⁹³ § 152 odst. 2 ObčZ, § 46 odst. 1 ZOK

likvidátora, po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí v jakékoliv obchodní korporaci.⁹⁴

V případě, že by byla likvidátorem jmenována osoba, která nesplňuje výše uvedené podmínky, likvidátorem se nestane, i přestože o tom rozhodl příslušný orgán společnosti. Přestane-li osoba likvidátora splňovat zákonné požadavky na její funkci, jeho funkce zaniká. Tím však nejsou dle § 155 odst. 2 občanského zákoníku dotčena práva třetích osob nabytých v dobré víře.⁹⁵

Ustanovení § 46 odst. 2 ve spojení s § 63 až 69 ZOK pak předepisuje zvláštní povinnost pro osobu, která se má stát členem orgánu obchodní korporace, potažmo jejím likvidátorem, a proti níž bylo vedeno řízení (případně ze zákona stanovených předpokladů rozhodnuto) o vyloučení z funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace, tak že tato osoba má notifikační povinnost vůči zakladatelům, popřípadě vůči obchodní korporaci o skutečnosti, že u ní existuje překážka výkonu funkce. Stejnou povinnost má pak tato osoba také v případě, že bylo vedeno insolvenční řízení ohledně jejího majetku, případně majetku obchodní korporace, v níž byla tato osoba v posledních 3 letech členem orgánu.⁹⁶

Dle úpravy v obchodním zákoníku mohla být likvidátorem osoba fyzická, pokud zvláštní zákon výslovně nepovoloval možnost ustanovit likvidátorem i osobu právnickou.⁹⁷ Zároveň pak obchodní zákoník nestanovil žádné požadavky na osobu likvidátora, přesto že na něj přecházela působnost statutární orgánu v rámci úkonů směřujících k likvidaci společnosti.⁹⁸ Z tohoto hlediska se mi jeví výslovné stanovení obligatorních předpokladů na osobu likvidátora přinejmenším jako vhodné. Okamžikem svého povolání nabývá totiž likvidátor působnosti statutárního orgánu a za řádný výkon této působnosti odpovídá stejně jako člen tohoto orgánu.⁹⁹

Na rozdíl od předchozí právní úpravy není v zákoně výslovně stanoveno, že je likvidátor orgánem společnosti, nicméně interpretací zákonné úpravy není pochyb, že tomu tak je, neboť se jedná o organizační útvar obchodní korporace, který vzniká na základě zákona a je mu také zákonem vymezena působnost. Jmenováním likvidátora nedochází k zániku statutárního orgánu obchodní korporace, ale vzniká orgán nový. Likvidátor nabývá působnosti statutárního orgánu, ale oproti této, je působnost likvidátora užší a směřuje jen k naplnění

---

⁹⁴ ŠTENGLOVÁ Ivana. Některé souvislosti vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce. *Obchodněprávní revue*, 2016, č. 4, s. 104.

⁹⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. Podmínky způsobilosti k výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace. In ZOUFALÝ, Vladimír. *XXI. Karlovarské právnícké dny*. Praha: Leges, 2013, s. 45 – 56.

⁹⁶ § 46 odst. 2 ZOK

⁹⁷ např. v případě likvidace banky, dle § 36 odst. 2 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění před novelou zákonem č. 303/2013 Sb.

⁹⁸ § 70 až § 72 obchodního zákoníku

⁹⁹ § 193 ObčZ

účelu a cíle likvidace. Za tímto účelem pak likvidátor smí nejen zastupovat společnost navenek a zajišťovat obchodní vedení společnosti, ale vzhledem k tomu, že zákon mu svěřuje celou působnost statutárního orgánu, také činit úkony směřující dovnitř společnosti (např. svolávání valné hromady) a specifické úkony spojené s likvidací.^{100, 101} Ohledně činnosti likvidátora směřující dovnitř společnosti zastává opačný názor J. Pokorná, která tvrdí, že na likvidátora přechází vnitřní působnost statutárního orgánu, která bezprostředně souvisí s likvidací, nicméně úkony, které se týkají vnitřních poměrů zrušené společnosti, jako je například právě svolání valné hromady, do této působnosti nespádají.¹⁰²

Dle dikce zákona jsem zastáncem toho názoru, že dle § 193 občanského zákoníku na likvidátora přechází veškerá působnost statutárního orgánu společnosti, a tedy i možnost svolání valné hromady. Právní úprava obchodního zákoníku byla v tomto směru poněkud jiná, neboť na likvidátora přecházela pouze působnost statutárního orgánu jednat jménem společnosti.¹⁰³ Činnosti směřující dovnitř společnosti pak byly ponechány v působnosti statutárního orgánu.

3.4.2 Povinnost péče řádného hospodáře a odměna likvidátora

Jelikož je likvidátor orgánem společnosti uplatňují se na něj povinnosti stejně jako na ostatní orgány společnosti. Nejvýznamnější povinností je péče řádného hospodáře dle § 159 odst. 1 občanského zákoníku. Zároveň má likvidátor právo na odměnu dle § 195 občanského zákoníku.

Likvidátor má tedy povinnost vykonávat svou funkci s nezbytnou loajalitou, s potřebnými znalostmi a pečlivostí.¹⁰⁴ Tato péče řádného hospodáře je v občanském zákoníku pojata jako kompetentní a loajální správa cizího majetku s důrazem na potřebné znalosti vzhledem k vykonávané funkci. Dle § 51 odst. 1 ZOK pak s péčí řádného hospodáře a tedy pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo: „*mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace*“.¹⁰⁵ Určujícím, zda likvidátor jednal s péčí řádného hospodáře či nikoliv, je pak ustanovení § 52 odst. 1 ZOK, které stanoví, že hlediskem pro posouzení je standardní péče

---

¹⁰⁰ např. informační povinnost vůči věřitelům

¹⁰¹ JOSKOVÁ, Lucie. Likvidátor a statutární orgán kapitálové společnosti v likvidaci. *Obchodněprávní revue*. 2017, č. 3, s. 70

¹⁰² POKORNÁ, Jarmila In ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 610 – 611.

¹⁰³ § 70 odst. 3 obchodního zákoníku

¹⁰⁴ § 159 odst. 1 ObčZ

¹⁰⁵ § 51 odst. 1 ZOK

jiné rozumné a pečlivé osoby v obdobném postavení.¹⁰⁶ Za účinnosti minulé právní úpravy byla tímto hlediskem skutečnost, zda se osoba chová vůči majetku společnosti odpovědně a svědomitě jakoby pečovala o svůj majetek.¹⁰⁷ Stávající právní úprava je dle mého názoru v tomto směru vhodnější. Není možné totiž srovnávat způsob nakládání s majetkem obchodní společnosti se způsobem nakládání s vlastním majetkem, protože v obchodním styku za účelem dosažení zisku bývá obvykle častokrát větší míra rizika než v případě dispozice s vlastním majetkem.

S péčí řádného hospodáře pak souvisí povinnost likvidátora zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích, respektování zákonem vymezených kompetencí a respektovat zákaz konkurence.¹⁰⁸ Zákaz konkurence jako jeden z prvků povinnosti péče řádného hospodáře související s loajalitou je zákonodárcem výslovně upraven pro všechny typy obchodních korporací ve vztahu k jejich statutárnímu orgánu (respektive všem společníkům u osobních obchodních společností) a u akciové společnosti také pro členy dozorčí rady. Jelikož je likvidátor orgánem společnosti s působností statutárního orgánu, vztahuje se povinnost zákazu konkurence také na něj. Význam tohoto zákazu je však dle mého názoru nutné vykládat s ohledem na všechny okolnosti daného případu a s ohledem na účel likvidace, jež směřuje k ukončení činnosti obchodní korporace, takže by tento zákaz vůči osobě likvidátora neměl být tak striktní jako pro členy statutárního orgánu v době funkční existence obchodní korporace. Pravidla upravující postupy v případě střetu zájmů upravuje zákon o obchodních korporacích v ustanoveních § 54 až § 58, kdy je pro osobu likvidátora významná především informační povinnost o možném střetu zájmů.

Dle § 193 občanského zákoníku nabývá likvidátor působnosti statutárního orgánu obchodní korporace a za výkon své funkce odpovídá ve stejném rozsahu jako tento člen.¹⁰⁹ Proto se i na likvidátora bude vztahovat ustanovení o odpovědnosti za škodu způsobenou neřádným plněním svých povinností (porušení péče řádného hospodáře) vůči obchodní korporaci. Této pak náleží právo požadovat po něm vydání prospěchu, popřípadě vyrovnání jeho ekvivalentu v penězích, a náhradu způsobené újmy vzniklé porušením jeho povinností.¹¹⁰ Vzniklá újma pak může být dle § 53 odst. 3 ZOK vypořádána dle smlouvy uzavřené s povinnou osobou¹¹¹ nebo uplatněním nároku u příslušného soudu. V případě, že likvidátor

---

¹⁰⁶ BALÝOVÁ, Lucie. Péče řádného hospodáře ve volených orgánech obchodních korporací ve světle rekodifikace. *Obchodně právní revue*. 2014, č. 7-8, s. 212.

¹⁰⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. března 2006, sp. zn. 8 Tdo 222/ 2006

¹⁰⁸ DVOŘÁK, Tomáš In ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 528 – 530.

¹⁰⁹ § 193 ObčZ

¹¹⁰ § 53 ZOK

¹¹¹ Pro její účinnost se vyžaduje souhlas nejvyššího orgánu obchodní korporace, jež je přijat alespoň

obchodní korporaci nenahradí újmu, kterou ji porušením povinnosti péče řádného hospodáře způsobil, stává se ze zákona, s ohledem na ustanovení § 159 odst. 3 ObčZ, do výše nenahrazené škody ručitelem za dluh obchodní korporace vůči věřitelům, kteří se nemohou domoci plnění na obchodní korporaci.

Likvidátorovi za jeho činnost náleží odměna, jejíž výši a výplatu stanoví ten, kdo likvidátora povolal.¹¹² Pro určení subjektu, který je oprávněný ke stanovení odměny, je důležitý způsob ustavení likvidátora do jeho funkce. V případech, kdy likvidátora povolává sama právnická osoba prostřednictvím oprávněného orgánu,¹¹³ určuje výši a způsob výplaty tento orgán, prakticky nejspíše po dohodě s likvidátorem, protože do této funkce vstupuje dobrovolně.

V případě, že byl likvidátor jmenován soudem,¹¹⁴ se výše odměny řídí nařízením vlády č. 351/2013, kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstříků právnických a fyzických osob. Toto nařízení se použije ve všech případech jmenování likvidátora soudem, tedy bez ohledu na to, zda byl či nebyl vyžadován souhlas osoby s jejím jmenováním. Odměna likvidátora je určena procentuální sazbou základu, jež je tvořen čistým majetkovým zůstatkem, který vyplynul z likvidace (likvidační zůstatek).¹¹⁵

Nepostačuje-li likvidační zůstatek k úhradě odměny či je likvidace skončena dříve, než je jeho výše zjištěna, náleží likvidátorovi odměna ve výši 1000 Kč. Soud pak může moderovat tuto výši až do částky 20 000 Kč.¹¹⁶ U této moderace soud pak musí přihlídnout k rozsahu a složitosti případu likvidace, ale také míře odpovědnosti a odborné kvalifikaci likvidátora.¹¹⁷ Likvidátor má vedle odměny také nárok na náhradu hotových výdajů.¹¹⁸

3.4.3 Odvolání likvidátora

Mimo odvolání likvidátora soudem právní úprava nezmiňuje žádný jiný ze způsobů zániku funkce likvidátora. Avšak je výslovně upraven postup, jak má obchodní společnost postupovat v případě zániku funkce likvidátora před zánikem likvidované obchodní

---

dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků.

¹¹² § 195 ObčZ

¹¹³ Více v kapitole 3.3 této práce.

¹¹⁴ Více v kapitole 3.3 této práce.

¹¹⁵ Procentuální, popřípadě také fixní odměna v návaznosti na výši základu podrobněji v § 6 nařízení vlády č. 351/2013 Sb.

¹¹⁶ § 7 nařízení vlády č. 351/2013 Sb.

¹¹⁷ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. března 2017, sp. zn. 7 Cmo 74/2016

¹¹⁸ § 9 nařízení vlády č. 351/2013 Sb.

společnosti – musí být příslušným orgánem bez zbytečného odkladu povolán likvidátor nový.¹¹⁹ Z tohoto ustanovení lze tedy usuzovat, že zákonodárce i přesto, že neupravil výslovně způsoby zániku funkce likvidátora, tuto skutečnost připouští, neboť upravuje způsob její nápravy. Postavení likvidátora je, jak je zmíněno v předchozích kapitolách, obdobné k postavení orgánů právnických osob, a proto je nutné usuzovat způsoby zániku funkce likvidátora podle úpravy zániku funkce členů orgánů právnických osob.¹²⁰

Je možné tedy dovodit, že funkce zaniká smrtí fyzické osoby, zánikem právnické osoby bez právního nástupce, jež byla likvidátorem,¹²¹ ztrátou způsobilosti k výkonu funkce, skončením likvidace, rezignací nebo odvoláním likvidátora.¹²²

Na první pohled nezřetelné jsou především dva poslední jmenované případy, proto jim bude věnován další výklad této kapitoly. Pro odstoupení likvidátora obchodní společnosti se použije § 59 odst. 5 ZOK, který upravuje možnost odstoupení pro člena orgánu obchodní korporace. Jak bylo uvedeno v podkapitole 3.4.1 této práce, je likvidátora nutné považovat za orgán společnosti (s obdobným postavením jako statutární orgán), a proto je toto ustanovení použitelné analogicky také na osobu likvidátora. Toto odstoupení však nesmí být v době, která je pro obchodní korporaci nevhodná. Funkce likvidátora pak končí uplynutím lhůty jednoho měsíce od doručení oznámení o odstoupení orgánu, který ho jmenoval.¹²³

Odstoupit může likvidátor kdykoliv, a to i bez udání důvodu, pokud tak neučiní v době, která je pro společnost nevhodná. Tento pojem však zákon blíže nespécifikuje. L. Josková však za nevhodnou dobu považuje „... dobu, kdy by v důsledku odstoupení likvidátora došlo k ohrožení či poškození zájmů likvidované společnosti.“¹²⁴ Pokud by likvidátor odstoupil ze své funkce v nevhodné době, jednalo by se o právní jednání relativně neplatné a obchodní společnost by se této neplatnosti musela dovolat dle § 582 odst. 2 občanského zákoníku.¹²⁵

Pokud by se jednalo o případ likvidátora jmenovaného soudem, který by byl zároveň statutárním orgánem, a proto se při jeho jmenování nevyžadoval souhlas, tak rezignovat na svou funkci nemůže. Může však navrhnout soudu, aby ho funkce za splnění a prokázání

---

¹¹⁹ § 189 odst. 1 ObčZ

¹²⁰ POKORNÁ, Jarmila In ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 614 – 616.

¹²¹ Dle § 159 odst. 2 ObčZ, člen voleného orgánu musí vykonávat svou funkci osobně.

¹²² § 155 odst. 1, ObčZ; více také v ŠTENGLOVÁ, Ivana. Podmínky způsobilosti k výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace. In ZOUFALÝ, Vladimír. *XXI. Karlovarské právnícké dny*. Praha: Leges, 2013, s. 45 – 56.

¹²³ § 59 odst. 5 ZOK

¹²⁴ JOSKOVÁ: *Likvidace obchodních...*, s. 38.

¹²⁵ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. srpna 2015, sp. zn. 7 Cmo 615/2014

zákonných předpokladů zprostil.¹²⁶

Odvolat likvidátora může ten orgán, který ho do jeho funkce jmenoval. Proto je nutné pro zjištění, který orgán společnosti je k odvolání kompetentní, zkoumat okamžik jmenování likvidátora do funkce.¹²⁷ Likvidátor jmenovaný soudem pak může být odvolán pouze soudem. Soud likvidátora odvolá na návrh osoby, která na tom osvědčí právní zájem, jestliže zároveň likvidátor neplní řádně své povinnosti. V případě, že rozhodne o jeho odvolání, jmenuje likvidátora nového.¹²⁸ Soud řízení o odvolání likvidátora nemůže zahájit z moci úřední, ale pouze na návrh osoby, která osvědčí právní zájem. Není možné tento zájem pouze tvrdit, ale také osvědčit, zároveň se nesmí jednat o jiný než právní zájem. Většinou se tedy v praxi bude jednat o věřitele či společníky likvidované společnosti. K odvolání likvidátora soud přistoupí až při splnění podmínky likvidátorova neřádného plnění svých povinností, za což lze považovat porušení likvidátorových povinností, které je v rozporu s právními předpisy a dotýká se práv a povinností jiných osob.¹²⁹

3.5 Průběh likvidace

3.5.1 Soupis jmění, oznámení o vstupu do likvidace a přihlašování pohledávek věřitelů

Vedle návrhu zápisu vstupu společnosti do likvidace do obchodního rejstříku je jedním z prvních úkolů likvidátora povinnost sestavit ke dni vstupu obchodní společnosti do likvidace zahajovací rozvahu a soupis jmění společnosti, které vychází z mimořádné účetní závěrky sestavované statutárním orgánem ke dni předcházejícímu zrušení obchodní společnosti.¹³⁰ Obsahem soupisu jmění jsou veškeré likvidátorovi známé majetkové poměry společnosti a vyjadřuje tedy souhrnný soupis všeho majetku a všech dluhů společnosti, o kterých se likvidátor dozvěděl, bez ohledu na to, zda vyplývají z účetnictví společnosti či nikoliv.¹³¹ Nicméně právě účetnictví společnosti je podkladem pro jeho sestavení, neboť před mimořádnou účetní závěrkou se povinně koná inventarizace majetku a závazků společnosti, ze které by měl likvidátor při sestavování soupisu jmění vycházet. Tento soupis má pak dle § 199 odst. 2 občanského zákoníku likvidátor povinnost vydat každému věřiteli, který o to požádá.

Následně likvidátor oznámí vstup obchodní společnosti do likvidace všem známým

---

¹²⁶ Více v kapitole 3.3 této práce.

¹²⁷ Více o jmenování likvidátora orgánem společnosti v kapitole 3.3 této práce.

¹²⁸ § 194 a § 191 odst. 2 ObčZ

¹²⁹ HOLEJŠOVSKÝ, Josef In LAVICKÝ: *Občanský zákoník...*, s. 976 – 990.

¹³⁰ Více o mimořádné účetní závěrce a zahajovací rozvaze v kapitole 4.2.1 této práce.

¹³¹ JOSKOVÁ: *Likvidace obchodních...*, s. 80 – 88.

věřitelům.¹³² Za známého věřitele je nutné považovat toho věřitele, jehož pohledávku vůči obchodní společnosti likvidátor zjistí z účetnictví likvidované společnosti. Tyto věřitele musí likvidátor o vstupu společnosti do likvidace informovat, jinak by tím porušil povinnost péče řádného hospodáře¹³³ a byl by tak odpovědný za újmu, která by jim nesplněním této notifikační povinnosti vznikla. Forma tohoto úkonu není zákonem předepsána, avšak s ohledem na právní jistotu a případné prokázání splnění povinnosti bych doporučoval formu písemnou. Toto oznámení má pak za důsledek i tu skutečnost, že likvidátor nakládá s pohledávkami těchto známých věřitelů jako s přihlášenými.¹³⁴

Vůči likvidované společnosti mohou mít své pohledávky také věřitelé, které likvidátor nemůže zjistit z účetnictví. Informační povinnost o vstupu do likvidace vzhledem k těmto neznámým věřitelům pak splní tím, že oznámení společně s výzvou k přihlášení pohledávek zveřejní v Obchodním věstníku. Tento úkon musí likvidátor učinit bez zbytečného odkladu po jeho jmenování a nejméně dvakrát za sebou s dvoutýdenním rozestupem. K přihlášení pohledávek pak stanoví lhůtu, jež nesmí být kratší než tři měsíce od druhého zveřejnění.¹³⁵

Přihláška pohledávky do likvidace je jednostranným právním jednáním, ze kterého musí být zjevné, kdo jej činí a čeho se týká, pohledávka v něm přihlašovaná pak musí být specifikována, alespoň co se její výše týče, případně také uvedeny úroky. Zákon nepředepisuje žádnou formu pro přihlášku pohledávky do likvidace, nicméně písemná forma je opět vhodnější volbou než pouhé ústní jednání.¹³⁶ Není podstatná ani skutečnost, zda se jedná o pohledávku peněžitou či nepeněžitou.¹³⁷

K pohledávkám, které nebyly přihlášeny ve lhůtě, nemá likvidátor povinnost přihlížet a proces likvidace může vést ke zdárnému konci i přesto, že tyto pohledávky nebyly uhrazeny. Nicméně pokud takováto pohledávka bude likvidátorem uspokojena, nejedná se o plnění bez právního důvodu, protože tato pohledávka fakticky existuje.¹³⁸

Závěrem této podkapitoly je ještě nutné uvést skutečnost, že přihlášením pohledávky do likvidace nedochází ke stavení nebo přerušení promlčecí lhůty. Není tedy vyloučena existence případů, kdy pohledávka byla věřitelem přihlášena do likvidace, nicméně v jejím průběhu dojde k uplynutí promlčecí lhůty a pohledávka se pak stane právně nevymahatelná

---

¹³² § 198 odst. 1 ObčZ

¹³³ Více o povinnosti péče řádného hospodáře v kapitole 3.4.2 této práce.

¹³⁴ HOLEJŠOVSKÝ, Josef In LAVICKÝ: *Občanský zákoník...*, s. 1015 – 1019.

¹³⁵ § 198 odst. 2 a § 3018 ObčZ

¹³⁶ ADAMÍK, Petr. *Likvidace obchodních společností*. 4. aktualiz. a rozš. vyd. Olomouc: ANAG, 2010, s. 108 – 120.

¹³⁷ POHL, Tomáš. Právní problematika likvidace právnické osoby. *Právní praxe v podnikání*, 2000, č. 1, s. 29.

¹³⁸ HOLEJŠOVSKÝ, Josef In LAVICKÝ: *Občanský zákoník...*, s. 1015 – 1019.

v případě, že by likvidátor namítl její promlčení.¹³⁹ Proto bych doporučoval věřitelům, u jejichž pohledávek se blíží konec promlčecí lhůty, aby likvidátora požádali o uznání dluhu dle § 2053 občanského zákoníku.¹⁴⁰

3.5.2 Zpeněžení likvidační podstaty a vypořádání s věřiteli

Zpeněžení likvidační podstaty a vypořádání dluhů vůči věřitelům jsou úkony, jež jsou samotným účelem likvidace, a proto jako takové tvoří jednu z nejdůležitějších částí samotného procesu likvidace.

Zákon likvidátorovi nestanoví lhůtu, kdy by měl začít se zpeněžováním likvidační podstaty a ani způsoby, kterými by tak měl učinit. Likvidátor by tak měl postupovat s péčí řádného hospodáře, a měl by zvolit takové kroky, které povedou, k co ekonomicky nejvýnosnějšímu a přiměřeně rychlému zpeněžení likvidační podstaty. Formy zpeněžování pak mohou být přímý prodej, dobrovolná dražba, veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku či prodej celého závodu nebo jeho části.¹⁴¹

Nejrychlejším způsobem se zřejmě jeví prodej celého závodu. Tím by byla dosažena hospodárnost procesu likvidace, co se týče jejích nákladů a zároveň by došlo k prodeji věcí, které by samostatně byly prodejné jen stěží. Naproti tomu praxe v tomto případě počítá s jistým snížením ceny oproti prodeji po částech. Tento postup je doporučován pouze u menších či investory oblíbených obchodních závodů, jelikož neúspěch vyjednávání o prodeji závodu může naopak celý proces likvidace prodloužit a zvýšit jeho náklady.¹⁴² Je vždy na rozhodnutí likvidátora, k jakému způsobu se po zvážení všech relevantních okolností uchýlí a zda prodá majetek společnosti jako celek či ho bude rozprodávat po částech.

Likvidátor má také povinnost vypořádat pohledávky, které bývají nedílnou součástí aktiv likvidované společnosti, a je tedy oprávněn ke všem právním jednáním směřujícím k uplatnění těchto nároků včetně domáhání se těchto nároků před soudy.

Po zpeněžení likvidační podstaty likvidátor přistoupí k uspokojování pohledávek věřitelů. Vypořádání dluhů společnosti vůči všem věřitelům, kteří své pohledávky včas přihlásili, je totiž předpokladem pro to, aby mohlo být naloženo s likvidačním zůstatkem.¹⁴³ Likvidátor uspokojí v průběhu likvidace nejprve pohledávky zaměstnanců.¹⁴⁴ Ostatní pořadí

---

¹³⁹ ADAMÍK, Petr. *Likvidace obchodních společností*. 4. aktualiz. a rozš. vyd. Olomouc: ANAG, 2010, s. 108 – 120.

¹⁴⁰ Dle § 639 občanského zákoníku je promlčecí lhůta v případě uznání dluhu ze strany dlužníka desetiletá.

¹⁴¹ JOSKOVÁ: *Likvidace obchodních...*, s. 89 – 92.

¹⁴² PELIKÁN, Václav. *Likvidace podniku*. 7. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, s. 68 – 73.

¹⁴³ § 206 odst. 1 ObčZ

¹⁴⁴ § 197 ObčZ

zákon nestanoví. Likvidátor bude tedy tyto pohledávky uspokojovat podle data splatnosti.¹⁴⁵

Pokud likvidátor eviduje nějakou přihlášenou pohledávku, která ještě není splatná či je sporná, poskytne věřiteli dostatečnou jistotu.¹⁴⁶ Sporná pohledávka je taková, kterou společnost neuzná co do výše či důvodu jejího vzniku. Takovouto pohledávku má pak likvidátor povinnost přezkoumat, popřípadě také plnit ve výši v jaké o ní není sporu. V případě pohledávek před datem splatnosti by měl likvidátor zvážit předčasné plnění či dohodu s věřitelem na předčasné splatnosti.¹⁴⁷

3.5.3 Rozdělení likvidačního zůstatku

Po tom, co likvidátor zpeněžil likvidační podstatu a vyrovnal dluhy společnosti vůči věřitelům likvidované společnosti, které byly splatné, případně zajistil ty, které byly sporné či před datem splatnosti, vstupuje likvidace do fáze, kdy bude nakládáno s čistým majetkovým zůstatkem, jenž z likvidace vyplynul, tzv. likvidačním zůstatkem. Naložení s likvidačním zůstatkem je jedním ze zákonodárcem výslovně deklarovaných účelů likvidace. Návrh na použití likvidačního zůstatku vytvořený likvidátorem je společně s konečnou zprávou o průběhu likvidace předložen ke schválení příslušnému orgánu. Následně po schválení likvidátor likvidační zůstatek rozdělí dle tohoto návrhu mezi společníky. Podíl na likvidačním zůstatku vyplácí likvidátor bez zbytečného odkladu a primárně v penězích, nicméně naturální plnění zákon nevyklučuje. Nedojde-li ke schválení návrhu, tak o rozdělení likvidačního zůstatku bude rozhodovat po návrhu soud. Aktivně legitimován k podání návrhu je likvidátor nebo společník likvidované obchodní společnosti.¹⁴⁸

Pravidla pro rozdělení likvidačního zůstatku v případě obchodních korporací, které musí likvidátor dodržet, jsou obsaženy v ustanoveních § 37 až § 39 zákona o obchodních korporacích.

Zákonná ustanovení jsou dispozitivního charakteru a je tedy možné, aby se od nich společníci odchýlili při sjednávání společenské smlouvy. Pokud tato bude stanovovat vlastní způsob rozdělení likvidačního zůstatku, tak likvidátor musí vycházet z jejího obsahu.

Pokud není stanoveno společenskou smlouvou jinak, tak se likvidační zůstatek rozdělí mezi společníky do výše, v jaké splnili svoji vkladovou povinnost. Zbytek se mezi společníky rozdělí rovným dílem u osobních obchodních společností a podle jejich podílu u kapitálových společnostech a družstev. V případě, že výše likvidačního zůstatku nepostačuje k pokrytí

---

¹⁴⁵ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. dubna 2014, sp. zn. 7 Cmo 26/2013

¹⁴⁶ § 206 odst. 2 ObčZ

¹⁴⁷ JOSKOVÁ: *Likvidace obchodních...*, s. 94 – 99.

¹⁴⁸ § 37 odst. 1 a § 38 odst. 2 ZOK

vkladových povinností společníků, podílejí se tito společníci na likvidačním zůstatku poměrně podle svých splacených či vnesených vkladů. Rovným dílem se rozdělí likvidační zůstatek v případě, že žádný ze společníků neměl vkladovou povinnost.¹⁴⁹

S ohledem na výše uvedená pravidla se likvidační zůstatek rozdělí u veřejné obchodní společnosti mezi společníky, kteří se společenskou smlouvou nezavázali ke vkladové povinnosti, rovným dílem. Obsahuje-li společenská smlouva závazek ke splnění vkladové povinnosti, vyplatí se nejprve z likvidačního zůstatku každému společníku výše jeho splaceného vkladu. Zbytek se rozdělí rovným dílem. Obdobné dělení likvidačního zůstatku je u komanditní společnosti, kde se však nejprve likvidační zůstatek rozdělí mezi komanditisty podle výše jejich splacených vkladů. Následně se zbytek rozdělí mezi všechny společníky.

U společnosti s ručením omezeným se pak likvidační zůstatek, který zbyde po dělení společníků podle výše jejich vkladů, mezi ně rozdělí podle jejich podílu. U akciové společnosti je postup rozdělení likvidačního zůstatku obdobný – nejprve dojde k rozdělení likvidačního zůstatku mezi akcionáře podle jejich splacených vkladů a následně k rozdělení zbytku likvidačního zůstatku podle jejich podílů. Dle § 549 odst. 3 ZOK se likvidační zůstatek dělí mezi akcionáře poměrně k výši splacené jmenovité hodnotě akcií.¹⁵⁰ Výjimku tohoto postupu však představuje případ, kdy akciová společnost vydá prioritní akcie, s nimiž zákon spojuje přednostní práva na podíl na likvidačním zůstatku. V případě, že společnost takovéto akcie vydala, bude při rozdělování likvidačního zůstatku postupovat podle stanov.¹⁵¹ U akciové společnosti, pokud stanovy nestanoví jinak, je právo na podíl na likvidačním zůstatku samostatně převoditelné ode dne, kdy společnost vstoupila do likvidace. Právo na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku pak vzniká odevzdáním akcií společnosti na výzvu likvidátora, tyto pak likvidátor neprodleně zničí.¹⁵²

3.6 Skončení likvidace

3.6.1 Konečná zpráva o průběhu likvidace

Občanský zákoník ukládá likvidátorovi povinnost vyhotovit konečnou zprávu o průběhu likvidace, která musí obsahovat návrh na rozdělení likvidačního zůstatku a zprávu o průběhu likvidace, v níž bude uvedena alespoň skutečnost, jak bylo s likvidační podstatou

---

¹⁴⁹ § 37 odst. 2, 3 a § 38 odst. 1 ZOK

¹⁵⁰ § 549 odst. 3 ZOK

¹⁵¹ Dle § 549 odst. 2 ZOK, pokud likvidační zůstatek nestačí k úhradě jmenovité hodnoty akcií, tak se dělí na 2 části – část připadající vlastníkům prioritních akcií a na část, jež připadá vlastníkům ostatních akcií, a to v rozsahu určeném stanovami.

¹⁵² § 549 odst. 1 a § 550 ZOK

naloženo.¹⁵³ Zákon se blíže nevyjadřuje k náležitostem, které má konečná zpráva obsahovat, tímto se úprava občanského zákoníku liší od úpravy obsažené v obchodním zákoníku, který výslovně stanovil demonstrativní výčet skutečností, které měl likvidátor v končené zprávě uvést. Dle § 75 odst. 6 obchodního zákoníku to bylo zejména: „*jakého výtěžku z prodeje majetku bylo dosaženo, jaký majetek nebyl zpeněžen a zda byl převzat věřiteli k úhradě dluhu či nikoliv, jací věřitelé a v jaké výši byli uspokojeni a kteří věřitelé uspokojeni nebyli, popřípadě jaký majetek přejde na stát výmazem společnosti z obchodního rejstříku.*“¹⁵⁴ I přesto, že občanský zákoník tento výčet skutečností, které mají být uvedeny v závěrečné zprávě, vypouští a nahrazuje jej povinností uvést alespoň skutečnost, jak bylo s likvidační podstatou naloženo, lze předpokládat, že likvidátor splní péči řádného hospodáře a do zprávy uvede také všechny skutečnosti, které dříve deklaroval obchodní zákoník a učiní tak proces likvidace transparentní.

Konečnou zprávu o průběhu likvidace pak likvidátor společně s účetní závěrkou¹⁵⁵ předloží ke schválení tomu, kdo ho povolal do funkce.¹⁵⁶ V případě dobrovolné likvidace a povolání likvidátora příslušným orgánem společnosti, pak likvidátor předloží konečnou zprávu a účetní závěrku tomu orgánu obchodní společnosti, který má působnost ho z funkce odvolat či kontrolovat.¹⁵⁷ Dále má likvidátor obchodní korporace povinnost dle § 94 odst. 1 ZOK konečnou zprávu, návrh na použití likvidačního zůstatku a účetní závěrku předložit nejvyššímu orgánu společnosti.¹⁵⁸

Skutečnost, že nedošlo ke schválení výše zmíněných dokumentů, nebrání tomu, aby byla obchodní korporace smazána z obchodního rejstříku a tím došlo k jejímu zániku.¹⁵⁹

3.6.2 Konec likvidace a zánik společnosti

Dle § 207 občanského zákoníku končí likvidace použitím likvidačního zůstatku, převzetím likvidační podstaty věřiteli nebo jejím odmítnutím. Likvidátor je pak povinen do třiceti dnů podat návrh na výmaz obchodní korporace z obchodního rejstříku.¹⁶⁰ Návrh musí být písemný a podává se prostřednictvím formuláře,¹⁶¹ jehož náležitosti stanoví vyhláška

---

¹⁵³ § 205 odst. 1 ObčZ

¹⁵⁴ § 75 odst. 6 obchodního zákoníku

¹⁵⁵ Více o účetní závěrce v kapitole 4.2.2 této práce.

¹⁵⁶ Více k povolání likvidátora v kapitole 3.3 této práce.

¹⁵⁷ § 205 odst. 2 ObčZ

¹⁵⁸ § 94 odst. 1 ZOK

¹⁵⁹ § 205 odst. 3 ObčZ

¹⁶⁰ § 207 ObčZ

¹⁶¹ § 18, zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o veřejných rejstřících)

ministerstva spravedlnosti č. 323/2013 Sb., o náležitostech formulářů na podávání návrhů na zápis, změnu nebo výmaz údajů do veřejného rejstříku a o zrušení některých vyhlášek.

K řízení je dle § 3 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 86 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních příslušný krajský soud, u něhož je obchodní společnost zapsána v obchodním rejstříku, tzv. rejstříkový soud. Jímž je dle zákona o veřejných rejstřících krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud osoby, jíž se zápis týká. Do obchodního rejstříku se také zapíše údaj o ukončení likvidace a právní důvod výmazu právnické osoby.¹⁶² Dnem výmazu z obchodního rejstříku zaniká obchodní korporace. Dochází k zániku její právní existence včetně právní subjektivity a svéprávnosti. Výmaz z obchodního rejstříku má konstitutivní charakter s účinky ex nunc.

Závěrem je nutno dodat, že návrh na výmaz společnosti podává likvidátor jménem společnosti, přestože jeho postavení jako likvidátora již skončilo ex lege okamžikem skončení likvidace., tj. použitím likvidačního zůstatku, převzetím nebo odmítnutím likvidační podstaty věřiteli.¹⁶³ Likvidátor pak není ani účastníkem řízení, kterým je samotná obchodní korporace, jejímž jménem likvidátor návrh podal.¹⁶⁴

3.6.3 Obnovení likvidace a obnovení společnosti

Jestliže se po již proběhlém procesu likvidace, avšak před výmazem společnosti z obchodního rejstříku zjistí dosud neznámý majetek nebo objeví-li se potřeba jiných nezbytných opatření, likvidace nekončí a likvidátor musí tento majetek vypořádat nebo učinit další nezbytná opatření.¹⁶⁵ Hovoří se o tzv. obnovení likvidace.

Jedná se o situaci, kdy likvidátor již provedl závěrečné kroky likvidace jako je konečná zpráva, návrh na použití likvidačního zůstatku a účetní závěrku, ale po těchto úkonech byl zjištěn doposud nevypořádaný majetek společnosti, na který se mohlo v procesu likvidace zapomenout, nebo o něm likvidátor nevěděl. V takovém případě likvidátor sám pokračuje v likvidaci standardním způsobem do doby, než bude tento majetek vypořádan. Následně pak likvidátor opětovně učiní jednání uzavírající likvidaci. Zákon v tomto případě výslovně zakazuje možnost zvrácení rozhodnutí o vstupu do likvidace dle § 170 občanského zákoníku. Dřívější úprava v obchodním zákoníku vyžadovala pro obnovení likvidace rozhodnutí soudu. Nová právní úprava v občanském zákoníku vychází z předpokladu, že v případě, kdy se důvody pro obnovení likvidace vyskytnou před výmazem obchodní

---

¹⁶² § 75 odst. 1 a § 65 písm. j) a k) zákona o veřejných rejstřících

¹⁶³ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 08. června 2013, sp. zn. 7 Cmo 206/2012

¹⁶⁴ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. července 2003, sp. zn. 7 Cmo 283/2002

¹⁶⁵ § 207 ObčZ

společnosti z obchodního rejstříku, nemá opodstatnění, aby o obnovení rozhodoval soud, a likvidovaná společnost se musí postarat o tento majetek nebo učinit jiná nezbytná opatření sama.¹⁶⁶

Pokud se dosud neznámý majetek nebo zájem hodný právní ochrany zjistí až po zániku obchodní společnosti, soud na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, zruší rozhodnutí o výmazu obchodní společnosti a rozhodne o její likvidaci. Zároveň jmenuje likvidátora. Rejstříkový soud pak zapíše obnovení obchodní společnosti, skutečnost, že je v likvidaci a údaje o likvidátorovi do obchodního rejstříku. Od pravomocného rozhodnutí soudu o zrušení zápisu o výmazu obchodní společnosti se na ni hledí jako by nikdy nezanikla a že má tedy i nadále právní subjektivitu.¹⁶⁷ Bylo-li důvodem obnovení obchodní společnosti zjištění nového majetku, obnoví se také neuspokojené pohledávky věřitelů obchodní společnosti.¹⁶⁸ Zápis likvidace má konstitutivní účinky, které ruší zápisy předchozí. Na zapisovanou osobu se hledí jako by nikdy nezanikla a likvidace se obnovuje. Likvidátor poté pokračuje v likvidaci sestavením zahajovací rozvahy ke dni obnovení likvidace.¹⁶⁹

3.7 Zvláštní postup likvidace společnosti v případě nedostatku majetku

V předchozích kapitolách se práce věnovala procesu likvidace obchodních společností, jejichž zpeněžený majetek plně postačoval pro uspokojení pohledávek věřitelů, a jež vedl ke vzniku čistého majetkového zůstatku, který si pak mezi sebe mohli rozdělit společníci. Nicméně v praxi se vyskytují případy, kdy majetek společnosti plně nepostačí ani k úhradě jejich dluhů. Pro takovéto případy zákon předepisuje zvláštní postupy, kterými se musí likvidátor v průběhu likvidace řídit.

V případě, že po vstupu do likvidace zjistí likvidátor, že společnost je v úpadku, musí podat bez zbytečného odkladu insolvenční návrh.^{170,171} Úpadkem se rozumí dle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen insolvenční zákon), platební neschopnost a předlužení.

O platební neschopnost se jedná v případě, že obchodní společnost jako dlužník má více věřitelů a peněžité závazky po lhůtě splatnosti po dobu delší než 30 dnů, které není

---

¹⁶⁶ POKORNÁ, Jarmila In ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 641 – 643.

¹⁶⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2016, sp. zn. 21 Cdo 1067/2015

¹⁶⁸ § 209 ods. 1 a 2 ObčZ

¹⁶⁹ POKORNÁ, Jarmila, VEČERKOVÁ, Eva, PEKÁREK, Milan. *Meritum Obchodní korporace a nekalá soutěž*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 185 – 186.

¹⁷⁰ § 200 ObčZ a § 98 insolvenčního zákona

¹⁷¹ Vyjma případů stanovených v § 173 odst. 2 ObčZ, kdy po již proběhlém insolvenčním řízení a jeho skončení zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo pro to, že je majetek zcela nepostačující a je objeven „nový“ majetek.

schopna plnit. V § 3 odst. 2 insolvenčního zákona jsou pak stanoveny vyvratitelné právní domněnky o neschopnosti dlužníka plnit peněžité závazky. Zákon předpokládá, že dlužník není schopen své peněžité závazky plnit v případě, že zastavil platby podstatné části těchto závazků, neplní je po dobu delší než 3 měsíce po lhůtě jejich splatnosti, není možné dospět k úspěšnému uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí nebo také v případech, kdy dlužník nesplní soudem uloženou povinnost předložení seznamů stanovených v § 104 insolvenčního zákona (seznam majetku, seznam závazků, seznam zaměstnanců).¹⁷²

O předložení obchodní korporace pak hovoříme tehdy, má-li více věřitelů a souhrn jejích závazků převyšuje hodnotu jejího majetku.¹⁷³ O hrozící úpadek dle § 3 odst. 5 insolvenčního zákona se jedná v případě že: „*lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.*“¹⁷⁴ Jakmile likvidátor některou z těchto skutečností zjistí je povinen podat insolvenční návrh, jehož doručením příslušnému insolvenčnímu soudu je zahájeno insolvenční řízení.

Jak vyplývá ze závěru Vrchního soudu v Olomouci není účelem postupu dle insolvenčního zákona zahajovat insolvenční řízení a umožnit podmínky pro zánik nefunkčních obchodních společností. Proto v případech umělého vytváření mnohosti věřitelů v souvislosti s likvidací bude insolvenční návrh zamítnut. Likvidace pak musí být dokončena a k zániku společnosti musí dojít postupem dle ustanovení o likvidaci v občanském zákoníku a zákoně o obchodních korporacích. K závěru, že dochází k obcházení účelu zákona na základě uměle vytvořené plurality věřitelů, a tedy k zamítnutí insolvenčního návrhu, však nepostačí pouhý fakt, že je pluralita věřitelů dána na základě pohledávky vzniklé v souvislosti se zahájením likvidace. V takovém případě musí soud vždy posoudit konkrétní situaci případu.¹⁷⁵

Nesplní-li likvidátor povinnost podat insolvenční návrh¹⁷⁶ bude dle § 99 insolvenčního zákona odpovědný věřiteli za škodu, kterou porušením této povinnosti způsobil. Výše škody pak bude určena rozdílem přihlášené pohledávky, jejíž výše je zjištěna v insolvenčním řízení a částkou, kterou v tomto řízení věřitel reálně obdržel. Zákon pak upravuje dva liberační důvody, kdy se likvidátor může zprostit odpovědnosti za škodu v případě, že porušení jeho

---

¹⁷² § 3 odst. 2 insolvenčního zákona

¹⁷³ § 3 odst. 1 a 4 insolvenčního zákona

¹⁷⁴ § 3 odst. 5 insolvenčního zákona

¹⁷⁵ usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. ledna 2011, sp. zn. 2 VSOL 381/2010

¹⁷⁶ Povinnost není dle § 98 odst. 3 insolvenčního zákona splněna také tehdy, bylo-li řízení vinou navrhovatele (likvidátora) zastaveno nebo byl-li jeho insolvenční návrh odmítnut.

povinnosti nemělo vliv na částku určenou k uspokojení pohledávky věřitele, nebo že likvidátor tuto povinnost nesplnil kvůli skutečnostem na jeho vůli nezávislých, které nemohl ani při vynaložení veškerého úsilí odvrátit. Důkazní břemeno je v těchto případech na straně likvidátora.¹⁷⁷

Bylo-li v insolvenčním řízení zahájeném návrhem jiné osoby než dlužníkem (např. věřitelem) rozhodnuto o úpadku obchodní korporace, musí likvidátor, který porušil své povinnosti, na výzvu insolvenčního správce vydat prospěch získaný od obchodní korporace, jež získal za období předcházejících 2 let před právní mocí rozhodnutí o úpadku, buď na základě smlouvy o výkonu funkce nebo z jiného důvodu. Tato povinnost se vztahuje také na bývalé likvidátory.¹⁷⁸

Je-li v řízení úpadek prokázán, soud vydá rozhodnutí o úpadku, jež mimo jiné obsahuje výrok ustanovující insolvenčního správce, a s nímž je většinou spojeno rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.¹⁷⁹ Významným způsobem pro institut likvidace je především konkurs, neboť jeho prohlášením se dle § 245 odst. 2 insolvenčního zákona přerušuje likvidace.

Zahájení insolvenčního řízení nemá vliv na existenci funkce likvidátora, ten však vykonává svou působnost jen v takovém rozsahu, v jakém nepřešla na insolvenčního správce. Likvidátor dále nesmí nakládat s likvidační podstatou a vykonávat práva a povinnosti s ní spojená. Základní povinností, kterou v rámci omezené působnosti likvidátor má, je povinnost poskytovat insolvenčnímu správci součinnost v insolvenčním řízení.¹⁸⁰

Za zákonem stanovených předpokladů v § 308 insolvenčního zákona soud rozhodne o zrušení konkursu (pro institut likvidace důležité zejména splnění rozvrhového usnesení nebo z důvodů, že je majetek dlužníka zcela nepostačující k uspokojení dluhů věřitelů). Právní mocí tohoto rozhodnutí je skončeno insolvenční řízení, přerušeno likvidace obchodní společnosti končí a likvidátor nabývá zpět plný rozsah svých práv a povinností.¹⁸¹

Insolvenční soud by měl v průběhu insolvenčního řízení také zkoumat, zda nejsou v konkrétním případě splněny insolvenčním zákonem stanovené předpoklady pro postup, který je označován jako nepatrný konkurs. Na základě ustanovení § 314 insolvenčního zákona se o nepatrný konkurs ve vztahu k obchodním korporacím bude jednat v případě, že zjištěný celkový obrat dlužníka podle zákona o účetnictví za poslední účetní období nepřesahuje

---

¹⁷⁷ § 99 insolvenčního zákona

¹⁷⁸ § 62 ZOK

¹⁷⁹ § 136 insolvenčního zákona

¹⁸⁰ POKORNÁ, Jarmila In ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 625 – 626.

¹⁸¹ § 309 odst. 4 a § 312 odst. 2 insolvenčního zákona

částku 2 000 000 Kč a dlužník nemá více než 50 věřitelů.¹⁸² Jedná se tedy o případy upravující konkursy menšího rozsahu. Samotný průběh řízení je pak méně formální, pružnější a zároveň vede k rychlejšímu a hospodárnějšímu průběhu insolvenčního řízení. O tom, že insolvenční řízení bude probíhat jako nepatrný konkurs musí vydat insolvenční soud rozhodnutí, které vydá buď na návrh nebo i bez návrhu.

Tento institut, respektive novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 294/2013 Sb., jež je účinná od 1.1.2014 umožňuje vést insolvenční řízení formou nepatrného konkursu, jsou-li zároveň splněny zákonné podmínky pro jeho využití, také u podnikatelských subjektů (obchodních korporací) v případech, kdy majetek dlužníka není dostatečný ani k úhradě nákladů insolvenčního řízení, neboť dle § 144 insolvenčního zákona nelze insolvenční návrh zamítnout proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení. I v takovýchto případech tedy bude vedeno insolvenční řízení a věřitelům, tak zákon umožňuje dosáhnout alespoň zčásti na své pohledávky.¹⁸³

Disponuje-li obchodní společnost nějakým majetkem i po proběhlém insolvenčním řízení¹⁸⁴ nebo je-li zrušena bez likvidace zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení či proto, že je majetek zcela nepostačující, avšak po skončení tohoto insolvenčního řízení se nějaký majetek objeví, je třeba, aby likvidátor pokračoval v likvidaci popřípadě společnost do likvidace vstoupila.¹⁸⁵ Logickým, teleologickým a částečně jazykovým výkladem tohoto ustanovení se nemusí jednat pouze o případy neznámého majetku v průběhu insolvenčního řízení, ale také o případy přebytku peněžních prostředků po skončení konkursu po splnění rozvrhového usnesení a případy vyloučeného majetku v průběhu likvidace pro jeho nezpeněžitelnost v rámci konkursu, protože vzhledem k novým skutečnostem¹⁸⁶ se tento majetek může stát zpeněžitelný.¹⁸⁷

Likvidátor pak bude postupovat ohledně tohoto majetku obecně předepsaným postupem, neboť jedním z účelů likvidace je vypořádat majetek zrušené právnické osoby. Likvidátor se tedy bude snažit tento majetek s péčí řádného hospodáře zpeněžit a vyrovnat dluhy věřitelů.

Pro vyrovnání dluhů věřitelů pak zákon stanoví zvláštní postup v ustanoveních § 201

---

¹⁸² § 314 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona

¹⁸³ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 513.

¹⁸⁴ Může se jednat o případy likvidace majetku obchodní společnosti, jež byl v insolvenčním řízení shledán zcela nepostačující pro uspokojení věřitelů a o prakticky ojedinělé případy, kdy společnosti zbyde majetek po splnění rozvrhového usnesení.

¹⁸⁵ § 173 odst. 2 ObčZ

¹⁸⁶ např. plynutím času či změnou hospodářské situace

¹⁸⁷ HOLEJŠOVSKÝ, Josef a ČERNÝ, Michal In LAVICKÝ: *Občanský zákoník...*, s. 915 – 917 a 1030 – 1032.

až § 204 občanského zákoníku. V těchto případech zákonodárce předpokládá odchylky od ideálního stavu, kdy majetek společnosti bude stačit na úhradu všech dluhů společnosti. Věřitelé jsou proto v zákoně rozděleni do určitých skupin, ve kterých bude docházet k jejich uspokojování. Do první skupiny spadají náklady likvidace, včetně odměny likvidátora, do druhé skupiny pak zákon řadí nároky zaměstnanců a konečně do třetí skupiny spadají pohledávky ostatních věřitelů.

Zpeněží-li likvidátor likvidační podstatu vyrovná pohledávky dle pořadí výše zmíněných skupin. Nebude-li možné vyrovnat pohledávky v téže skupině v celé výši, uspokojí se poměrně.

Nezdaří-li se likvidátorovi všechn majetek zpeněžit v přiměřené době, vyrovná z částečného výtěžku nároky věřitelů z první a pak z druhé skupiny. Následně pak likvidátor nabídne likvidační podstatu k převzetí věřitelům ze třetí skupiny.

Jestliže se likvidátorovi nepodaří zpeněžit likvidační podstatu vůbec, nebo nejsou-li z částečného výtěžku zcela vyrovnány pohledávky první a druhé skupiny, likvidátor musí nabídnout likvidační podstatu všem věřitelům. V případě, že věřitelé likvidační podstatu převezmou, jejich podíl je určen poměrně k výši jejich pohledávek. Zbývající část pohledávky zaniká. Pohledávka věřitele se považuje za zaniklou také tehdy, pokud věřitel odmítne účast na převzetí likvidační podstaty. Zákon pak stanoví nevyvratitelnou právní domněnku přijetí nabídky na převzetí likvidační podstaty pro věřitele, kterému byla tato nabídka učiněna, ale ten se k nabídce do 2 měsíců nevyjádřil a o tomto následku byl v nabídce likvidátorem poučen.

V případě, že odmítnou převzít likvidační podstatu všichni věřitelé, tak přechází na stát ex lege dnem zániku obchodní společnosti. Likvidátor je pak povinen tuto skutečnost oznámit příslušné organizační složce státu podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.¹⁸⁸

Zvláštní postavení při likvidaci obchodní společnosti, jež nemá dostatečný majetek k vypořádání dluhů všech jejích věřitelů, má tzv. zajištěný věřitel. Občanský zákoník i přesto, že tento pojem používá, ho žádným způsobem nedefinuje a odkazuje na použití zvláštního právního předpisu. Tímto předpisem je insolvenční zákon, který osobu zajištěného věřitele definuje doslovně jako *„věřitele, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo*

---

¹⁸⁸ § 201 – § 204 ObčZ

*obdobným právem podle zahraniční právní úpravy.*¹⁸⁹ Takovýto věřitel má být pak dle § 204 odst. 2 občanského zákoníku uspokojen z jistoty zajišťující jeho pohledávku. Pokud by nebyla jeho pohledávka uspokojena v plné výši, bude ve zbytku uspokojována výše zmíněným způsobem, tj. podle skupin.

---

¹⁸⁹ § 2 písm. g) insolvenčního zákona

4 Další otázky spojené s likvidací, účetní a daňové aspekty likvidace

4.1 Pracovněprávní problematika

Jak již bylo zmíněno, likvidace není jevem čistě právním, ale přesahuje také do sociální oblasti, a to především v případě problematiky propouštění zaměstnanců obchodní společnosti. Jelikož je likvidace fází směřující k zániku společnosti, je třeba tomu přizpůsobit všechny právní poměry společnosti vůči třetím osobám, tedy i zaměstnancům. Zákon nestanoví lhůtu, kdy by měl likvidátor přistoupit k těmto právním krokům, avšak s ohledem na účel likvidace a povinnosti likvidátora jednat s péčí řádného hospodáře, lze soudit, že k propouštění zaměstnanců dojde tehdy, až společnost ukončí svoji činnost, např. splní své obchodní zakázky a v souvislosti s tím již nebude pro zaměstnance práce.

Právní úpravu pro ukončení pracovního poměru upravuje zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákoník práce), který umožňuje výpověď ze strany zaměstnavatele v případě, že se zcela nebo z části ruší. V takovém případě pak může dát zaměstnavatel výpověď také zaměstnanci, který je v ochranné době a obecně mu takovou výpověď dát nelze, typicky se může jednat o dočasně práce neschopného zaměstnance či těhotnou zaměstnankyni. Výpovědní doba je nejméně dvouměsíční.

Vedle jednostranné výpovědi se pak může likvidátor písemně dohodnout se zaměstnancem na dni, ke kterému bude rozvázán pracovní poměr. Ať už by se jednalo o rozvázání pracovního poměru jednostrannou výpovědí či o výpověď dohodou, náleží zaměstnanci odstupné, jehož výše je v návaznosti na délku pracovního poměru jednonásobek až trojnásobek průměrného měsíčního výdělku.¹⁹⁰

V případě obchodních společností s větším počtem zaměstnanců, jež mají být propuštěni, musí také likvidátor zvážit, zda se nejedná o hromadné propouštění dle § 62 zákoníku práce. V takovém případě má likvidátor specifické povinnosti, jež mají sloužit ke zmírnění negativních projevů v sociální oblasti. Jsou jimi informační povinnost k zaměstnancům a povinnost spolupráce s odborovou organizací a krajskou pobočkou příslušného úřadu práce.

Ustanovení § 197 občanského zákoníku poskytuje zaměstnancům likvidované obchodní korporace určitou ochranu tak, že likvidátor přednostně uspokojí pohledávky

---

¹⁹⁰§ 49 až § 54 a § 67 odst. 1, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákoník práce)

zaměstnanců.¹⁹¹ Zákon nezmiňuje pořadí, v jakém tak má docházet a měl by je likvidátor uspokojovat podle jejich splatnosti. Tento postup se nepoužije v případě speciálního postupu při likvidaci, jež navazuje na insolvenční řízení a likvidační podstata nepostačuje ke splnění všech dluhů společnosti. V takovém případě pohledávky zaměstnanců spadají do druhé skupiny a budou uspokojeny po uhrazení nákladů likvidace.¹⁹²

Ochranu zaměstnancům v případě platební neschopnosti zaměstnavatele také poskytuje zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Dle tohoto zákona má zaměstnanec právo na uspokojení splatných mzdových nároků, které mu nebyly vyplaceny zaměstnavatelem, který je v platební neschopnosti. Zaměstnavatel pak může požádat o uspokojení těchto nároků, kteroukoliv krajskou pobočku úřadu práce.¹⁹³ Žádost musí mít písemnou formu. Mzdové nároky mohou být uplatněny nejvýše v rozsahu splatných mzdových nároků za 3 kalendářní měsíce rozhodného období. Jestliže jsou pak splněny zákonem stanovené podmínky úřad práce uplatněný nárok zaměstnanci přiznává a do 5 dnů od právní moci rozhodnutí o přiznání nároku předává peněžnímu ústavu příkaz k úhradě. Následně na úřad práce za zákonem stanovených podmínek přechází do výše vyplacených peněžních prostředků regresní nárok vůči zaměstnavateli.¹⁹⁴

4.2 Účetní problematika likvidace

4.2.1 Účetní povinnosti na počátku likvidace

Účetní problematiku nejen ve vztahu k likvidaci upravuje zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále jen zákon o účetnictví), který ukládá obchodní společnosti povinnost uzavřít účetní knihy ke dni předcházejícímu dni vstupu do likvidace a sestavit mimořádnou účetní závěrku. K tomuto dni probíhá inventarizace majetku a závazků společnosti, aby byl zjištěn skutečný stav majetku a také to, zda tento stav odpovídá účetnictví společnosti.¹⁹⁵ Účetním obdobím pro tuto mimořádnou účetní závěrku je období od prvního dne účetního období do dne, který předchází vstupu do likvidace. Povinnost sestavit mimořádnou účetní závěrku

---

¹⁹¹ Tento postup se však nepoužije v případě, že je obchodní korporace v úpadku. V tomto případě se nároky zaměstnanců vypořádají v rámci insolvenčního řízení podle insolvenčního zákona.

¹⁹² § 201 odst. 1 ObčZ

¹⁹³ Místní příslušnost je stanovena v § 4 odst. 2 zmíněného zákona, nicméně v případě, že je žádost podána u místně nepříslušné pobočky krajského úřadu, je tato povinná postoupit, dle odst. 3 téhož ustanovení, žádost té, u níž je dána místní příslušnost.

¹⁹⁴ § 1a, § 4 odst. 1, § 5 odst. 1, § 6, § 8a a § 11 odst. 3 zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹⁵ § 17 odst. 2 a § 29, zákon č. 563/1991 Sb., zákon o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen účetní zákon)

spadá do působnosti statutárního orgánu, pokud ji tento nesplní, je povinen ji zajistit likvidátor. Pravidla a postupy pro sestavení účetní závěrky podrobně obsahuje vyhláška ministerstva financí č. 500/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o účetnictví a Český účetní standard pro podnikatele č. 021.

Dle tohoto standardu v souvislosti s § 17 odst. 1 písm. c) účetního zákona pak účetní jednotka otevře účetní knihu ke dni vstupu do likvidace a sestaví zahajovací rozvahu. Tato povinnost pak náleží v souvislosti s ustanovením § 199 odst. 1 občanského zákoníku likvidátorovi. Při sestavování zahajovací rozvahy musí být dodržena bilanční kontinuita, takže zůstatky účtů v ní uvedené, musí navazovat na konečné zůstatky účtů při uzavření účetních knih.¹⁹⁶ Společně se zahajovací rozvahou sestavuje likvidátor soupis jmění obchodní společnosti.¹⁹⁷ Od vstupu společnosti do likvidace přechází účetní povinnost ze statutárního orgánu na likvidátora, který ji vede po celou dobu existence a je odpovědný za její řádné plnění, takže jestliže likvidace bude trvat déle než jedno účetní období, je likvidátor povinen splnit povinnost uzavřít účetní knihy a sestavit řádnou účetní závěrku dle § 17 odst. 2 písm. b) a 19 odst. 1 účetního zákona.

4.2.2 Účetní povinnosti při skončení likvidace

Obchodní korporace jako právnické osoby jsou povinny vést účetnictví od svého vzniku až do dne svého zániku.¹⁹⁸ Účetní knihy uzavře likvidovaná korporace ke dni zpracování návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku. Po jejich uzavření pak sestaví účetní závěrku.¹⁹⁹

Tuto účetní závěrku pak společně s končenou zprávou o průběhu likvidace a návrhem na použití likvidačního zůstatku likvidátor předloží ke schválení tomu orgánu, který jej povolal do funkce, popřípadě dalším příslušným orgánům a dle § 94 odst. 1 ZOK také nejvyššímu orgánu obchodní korporace.

4.3 Daňová problematika likvidace

Základní právní předpisy upravující daňovou problematiku obchodních společností jsou zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen daňový řád) a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

---

¹⁹⁶ ADAMÍK, Petr. *Likvidace obchodních společností*. 4. aktualiz. a rozš. vyd. Olomouc: ANAG, 2010, s. 151 – 155.

¹⁹⁷ Více o soupisu jmění v kapitole 3.5.1 této práce.

¹⁹⁸ § 4 odst. 1 zákona o účetnictví

¹⁹⁹ bod 5.1.2 Českého účetního standardu pro podnikatele č. 021

Dle § 127 odst. 1 daňového řádu je obchodní společnost, která vstoupila do likvidace povinna tuto skutečnost oznámit do 15 dnů příslušnému finančnímu úřadu. Takováto společnost je také povinna do 30 dnů od vstupu do likvidace podat řádné daňové tvrzení, a to za zdaňovací období nebo jeho část, jež uplynula před vstupem do likvidace. Za toto zdaňovací období se výsledek hospodaření, jež je východiskem pro základ daně, upraví o zůstatky vytvořených rezerv, zůstatky opravných položek a o náklady, příjmy, výdaje a výnosy příštích období, které nebudou prokazatelně zúčtovány v období likvidace.²⁰⁰ Povinnost podávat daňová tvrzení pak trvá až do dne zániku obchodní společnosti.²⁰¹

Likvidace z daňového hlediska končí povinností obchodní společnosti podat daňové přiznání do 15 dnů ode dne zpracování návrhu na použití likvidačního zůstatku, zdaňovacím obdobím je část zdaňovacího období, která uplynula přede dnem zpracování tohoto návrhu. Poslední povinností likvidátora ve vztahu ke správci daně je žádost o udělení souhlasu s výmazem společnosti z obchodního rejstříku, který je likvidátor povinen předložit současně s návrhem na výmaz z obchodního rejstříku k příslušnému soudu, a tedy nutným předpokladem pro zánik společnosti.²⁰²

---

²⁰⁰ § 23 odst. 8 písm. a), zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

²⁰¹ § 240c odst. 1 a 2, zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen daňový řád)

²⁰² § 240c odst. 3 a 238 odst. 1 daňového řádu

5 Speciální ustanovení o likvidaci družstva a evropských nadnárodních korporací

5.1 Družstvo

Dobrovolným zrušením družstva na základě usnesení členské schůze nebo rozhodnutím soudu o nuceném zrušení družstva ze zákonem stanovených důvodů, vstupuje družstvo do likvidace.²⁰³ Cílem této kapitoly je nejen upozornit na specifickou právní úpravu likvidace družstva obsaženou ve speciálních ustanoveních § 552 a násl. ZOK, ale také blíže určit příslušné orgány družstva, do jejichž kompetence náleží významné úkony v rámci likvidace od jmenování likvidátora až po předložení závěrečných dokumentů, neboť tyto byly výše v práci popsány toliko u obchodních společností.

Po vydání rozhodnutí o zrušení družstva je třeba ustanovit do funkce osobu likvidátora, kterým u družstva stejně jako u obchodních společností může být pouze osoba splňující zákonem stanovené předpoklady.²⁰⁴ V případě dobrovolného zrušení družstva volí likvidátora a o určení výše a způsobu výplaty jeho odměny rozhoduje výlučně členská schůze družstva.²⁰⁵ Nebyl-li likvidátor členskou schůzí zvolen vykonávají dočasně s ohledem na § 189 odst. 2 občanského zákoníku jeho působnost všichni členové statutárního orgánu, kterým je u družstva představenstvo, nebo v případě, nezřizuje-li se představenstvo, tak předseda družstva.²⁰⁶

Družstvu, jež vstoupí do likvidace, aniž byl povolán likvidátor a družstvu, u něhož došlo k nucené likvidaci, jmenuje likvidátora z úřední povinnosti soud. V takovémto případě se vyžaduje souhlas osoby, jež má být jmenována do funkce likvidátora, nicméně souhlas není vyžadován, pokud by byl jmenován likvidátorem člen statutárního orgánu – člen představenstva nebo předseda družstva. Je-li likvidátorem člen statutárního orgánu, tak nemůže ze své funkce odstoupit, může být však funkce ze zákona stanovených podmínek rozhodnutím soudu zproštěn.²⁰⁷

Stejně jako u obchodních společností nabývá likvidátor svým jmenováním působnost statutárního orgánu a stává se orgánem družstva. Funkce členů představenstva, popřípadě dalších orgánů, nezaniká, jejich působnost je však omezena na takový rozsah, v jakém nepřešla na likvidátora.

---

²⁰³ Více o zrušení družstva v kapitole 2.2 této práce.

²⁰⁴ Více v kapitole 3.4.1 Požadavky na osobu likvidátora a jeho postavení ve společnosti.

²⁰⁵ § 656 písm. r) ZOK

²⁰⁶ § 705 a § 726 odst. 1 ZOK

²⁰⁷ Více v kapitole 3.3 Rozhodnutí o likvidaci a povolání likvidátora.

I přesto, že ZOK v ustanovení § 630 stanoví, že členem orgánu družstva může být jen člen družstva, tak likvidátorem může být i osoba, jež členem družstva není. Tuto skutečnost lze soudit, nejen z odborné literatury,²⁰⁸ ale také z jazykového výkladu zákona, kdy zákonodárce výslovně rozlišuje v textu relevantních ustanovení osoby členů družstva a likvidátora ve vztahu k určitým oprávněním. Tato oprávnění pak náleží nejen členům družstva, ale nad rámec těchto osob, pak zákonodárce uvádí také osobu likvidátora, což by bylo dle mého názoru nadbytečné v případě, že by likvidátor musel být členem družstva.²⁰⁹

I u družstva má likvidátor povinnost vykonávat svou činnost s péčí řádného hospodáře a jeho činnost musí směřovat k naplnění účelu likvidace. Za řádný výkon své funkce odpovídá stejně jako člen statutárního orgánu. Kontrola činnosti likvidátora spadá do působnosti kontrolní komise družstva, která dle zákona kontroluje veškerou činnost družstva.²¹⁰

Vznikne-li jeho jednáním družstvu újma, je na základě informace od člena družstva primárně v kompetenci kontrolní komise, popřípadě členské schůze družstva, uplatňovat tento nárok vůči likvidátorovi. Pokud není právo na náhradu újmy tímto orgánem uplatněno bez zbytečného odkladu poté, co mu byla informace členem družstva sdělena, tak se za družstvo může domáhat náhrady újmy také tento člen družstva.²¹¹

Likvidátor má právo účastnit se členské schůze družstva, kde může požádat o slovo a vyjadřovat se k projednávaným skutečnostem. Jestliže likvidátor o slovo požádá, musí mu být uděleno před zahájením hlasování.²¹² V samotném hlasování nenáleží likvidátorovi právo hlasovat, pokud se zároveň nejedná o osobu, která je členem družstva.

Za zákonem stanovených podmínek přísluší likvidátorovi právo na svolání členské schůze družstva, nebyla-li svolána představenstvem, i přestože tak mělo učinit podle zákona nebo podle stanov družstva bez zbytečného odkladu.²¹³

Dalším oprávněním likvidátora ve vztahu k členské schůzi je dle § 663 odst. 1 ZOK právo dovolávat se neplatnosti jejího usnesení pro rozpor s právními předpisy nebo stanovami.

---

²⁰⁸ např. komentář F. Cilečka k ustanovením § 635, § 649 či § 651. In ŠTENGLOVÁ: *Zákon o obchodních...*, 1128 s.

²⁰⁹ např. ustanovení § 635, § 663 nebo § 702 ZOK

²¹⁰ § 715 ZOK

²¹¹ ČÁP, Zdeněk, ČÁP, Jiří, MACHALA, Miroslav. *Družstvo v novém soukromém právu a v právní praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 342 – 343.

²¹² § 635 odst. 1 a § 651 ZOK

²¹³ Dle § 640 ZOK se musí jednat o svolání členské schůze v důležitém zájmu družstva nebo svolání členské schůze na základě žádosti kontrolní komise nebo členů družstva (při dodržení požadavků na počet členů a počty jejich hlasů, jež jsou určeny buď stanovami, nebo zákonem). V souvislosti s ustanovením § 641 odst. 1 ZOK není-li členská schůze svolána do 30 dnů od doručení této žádosti, vzniká likvidátorovi povinnost tuto členskou schůzi svolat.

Obdobná oprávnění jako k členské schůzi má pak likvidátor také vůči orgánu shromáždění delegátů, který družstvo může fakultativně za zákonem stanovených podmínek zřídit stanovami a nahradit tak působnost členské schůze, buď v celém nebo přesně vymezeném rozsahu.

Průběh likvidace družstva je shodný s průběhem likvidace u obchodních společností, kdy má likvidátor povinnost s péčí řádného hospodáře, vypořádat majetek zrušeného družstva a vyrovnat dluhy věřitelům. Konečnou zprávu o průběhu likvidace, návrh na rozdělení likvidačního zůstatku a účetní závěrku pak likvidátor předloží ke schválení členské schůzi, a to s ohledem na ustanovení § 94 odst. 1 ZOK, i v případě, byl-li likvidátor povolán soudem.

Rozdělení likvidačního zůstatku je dispozitivně upraveno v § 37 a § 38 ZOK obecně pro všechny obchodní korporace. Tato právní úprava se použije také na družstva.²¹⁴ Dle těchto ustanovení se likvidační zůstatek rozdělí mezi členy družstva nejprve do výše jejich splněné vkladové povinnosti. Nepostačí-li k takovému rozdělení, podílejí se členové družstva na likvidačním zůstatku poměrně k výši jejich splacených nebo vnesených vkladů. V případě, že po takovémto rozdělení zbude likvidační zůstatek, rozdělí se mezi členy družstva podle jejich podílů.²¹⁵ Stanovy se však mohou od zákonné právní úpravy odchýlit, nebo ji i zcela vyloučit. S ohledem na účel družstva je možné také znění stanov, jež určí jiný způsob naložení likvidačního zůstatku družstva nežli jeho rozdělení mezi členy. Takováto úprava se však nesmí přičít dobrým mravům.

Není-li návrh na rozdělení likvidačního zůstatku schválený členskou schůzí v souladu s právními předpisy, stanovami, či odporuje-li dobrým mravům má člen družstva právo domáhat se neplatnosti tohoto usnesení u soudu. Návrh na zahájení řízení musí být podán ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy se navrhovatel o přijetí rozhodnutí členské schůze dověděl nebo mohl dovědět, nejpozději však v objektivní lhůtě 1 roku od přijetí rozhodnutí.²¹⁶

Zánik družstva a povinnosti likvidátora s ním spojené jsou obdobné u všech obchodních korporací a práce se mu blíže věnuje v kapitole 3.6.2 Konec likvidace a zánik společnosti.

Závěrem této kapitoly bych chtěl dodat, že právní úpravu de lege lata považuji za méně problematickou a přesnější než předchozí, jež byla obsažena v obchodním zákoníku. Obchodní zákoník totiž v obecných ustanoveních o likvidaci v § 71 hovořil o likvidátorovi

---

²¹⁴ Nevztahuje se však na úpravu naložení s likvidačním zůstatkem družstva bytového a sociálního, jímž se práce s ohledem na rozsah materie nevěnuje.

²¹⁵ § 37 a § 38 ZOK

²¹⁶ ČÁP, Zdeněk, ČÁP, Jirí, MACHALA, Miroslav. *Družstvo v novém soukromém právu a v právní praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 351 – 353.

v jednotném čísle, zatímco ve speciálních ustanoveních týkajících se družstva v § 259 používal zákonodárce množné číslo tak, že používal termín likvidátoři. Tato nejednotnost úpravy pak v praxi působila obtíže, neboť nebylo z právní úpravy zcela zřejmé, zda likvidaci družstva provádí jeden či více likvidátorů.²¹⁷

5.2 Evropské nadnárodní korporace

Mezi evropské nadnárodní korporace řadíme Evropské hospodářské zájmové sdružení (EHZS), evropskou společnost (SE) a evropskou družstevní společnost (SCE). Jedná se o nadnárodní formy pro podnikání, jejichž právním základem je právo evropské unie, a jež se staly součástí českého právního řádu v souvislosti s členstvím České republiky v EU.²¹⁸ Jejich vznikem došlo k eliminaci překážek nadnárodního podnikání jednotlivých členských států, plynoucích z rozdílných právních úprav. Na úrovni EU tak byla vykonstruována jednotná entita umožňující nadnárodní podnikání napříč jejím územím.²¹⁹

ZOK evropské nadnárodní formy společností řadí v ustanovení § 1 mezi obchodní korporace. Přičemž EHZS a SE přiřazuje k obchodním společnostem a SCE ke družstvům.

Právní základ těchto korporací nalezneme v normách práva evropské unie v nařízení Rady (EHS) č. 2137/1985 o evropském hospodářském zájmovém sdružení (dále jen nařízení o EHZS), nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti (dále jen nařízení o SE) a směrnici Rady 2001/86/ES, kterou se doplňuje statut evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců a nařízení rady (ES) č. 1435/2003, o statutu evropské družstevní společnosti (dále jen nařízení o SCE).

Na tyto předpisy pak navazuje národní právní úprava zákonem č. 360/2004 Sb., o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (dále jen zákon o EHZS), zákonem č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti (dále jen zákon o SE) a zákonem č. 307/2006 Sb. o evropské družstevní společnosti (dále jen zákon o SCE).²²⁰

S ohledem na téma práce a její rozsah je v této podkapitole věnován výklad pouze právním normám o zrušení a likvidaci těchto společností. Závěry, jež budou v této části práce

---

²¹⁷ Ani v rámci odborné veřejnosti nepanovala jednotnost názorů – T. Dvořák nebo O. Římalová zastávali názor, že k likvidaci družstva stačí ustavení jednoho likvidátora, zatímco třeba J. Čáp vycházel z dikce zákona, a tedy požadavku jmenovat likvidátory alespoň dva. (DVOŘÁK, Tomáš. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 197).

²¹⁸ Nařízení o EHZS a nařízení o SE, byly součástí práva Evropské unie již v době vstupu ČR do EU. Nařízení o SCE bylo přijato rovněž před vstupem ČR do EU, ale použitelné se stalo, jak je uvedeno v článku 80 příslušného nařízení, až od 18. srpna 2006.

²¹⁹ POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 383.

²²⁰ Navazující národní právní úpravu ČR přijala až následně po vstupu do EU. V průběhu roku 2004 byly přijaty zákony o EHZS a SE. Zákon o SCE byl přijat až v květnu roku 2006 (v souvislosti s blížící se účinností nařízení o SCE).

uváděny, se budou vztahovat toliko k těm korporacím, jež mají svá sídla na území České republiky, jelikož právě na ně se vztahuje podpůrně český právní řád.

5.2.1 Evropské hospodářské zájmové sdružení

Dle ustanovení § 1 zákona o EHZS v případě, že některé otázky nejsou upraveny tímto zákonem ani nařízením o EHZS, posoudí se dle obecného právního předpisu upravujícího poměry obchodních společností a družstev a ustanovení vztahujících se k veřejné obchodní společnosti.²²¹ Zákon reaguje na podobnost EHZS a veřejné obchodní společnosti tím, že výslovně odkazuje v případě absence právní úpravy na použití příslušných ustanovení ZOK o veřejné obchodní společnosti, takže mimo důvody zrušení, jež jsou obsaženy v nařízení o EHZS, je třeba jako důvody zrušení považovat také ty, co jsou uvedeny v ZOK pro veřejnou obchodní společnost.

Zrušení EHZS je možné dělit na dobrovolné a nucené. Dobrovolně je zrušeno dle článku 31 odst. 1 nařízení o EHZS, rozhodnou-li tak jeho členové. Neobsahuje-li smlouva o sdružení jinak, musí být rozhodnutí přijato jednomyslně. Zmíněné nařízení také předepisuje povinnost členů o zrušení rozhodnout v případě, že uplynula doba, na kterou bylo sdružení založeno, byl splněn jeho účel nebo v případě, že nejsou dodrženy podmínky kladené na členy sdružení článkem 4 odst. 2 tohoto nařízení. Jestliže členové rozhodnutí o zrušení z těchto důvodů nepřijmou do tří měsíců, může kterýkoliv člen požádat o prohlášení o zrušení EHZS soud.²²²

O nuceném zrušení rozhoduje soud v řízení zahájeném na návrh zúčastněné osoby v případě, že sdružení nespĺňuje požadavky stanovené nařízením na předmět jeho činnosti, sídlo nebo nespĺňuje požadavky na složení jeho členů. O zrušení soud rozhodne v případě nesjednání-li sdružení ve věci, která je důvodem pro jeho zrušení, nápravu před vydáním rozhodnutí ve věci samé, nebo v případě, není-li takováto náprava možná.²²³

Dle článku 35 nařízení o EHZS je následkem zrušení sdružení jeho likvidace, jež se řídí právní úpravou vnitrostátních předpisů. Právním předpisem upravujícím likvidaci EHZS, jež má sídlo na území České republiky, pak bude občanský zákoník s navazující právní úpravou v ZOK.

---

²²¹ § 1 odst. 1, zákon č. 360/2004 Sb., o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS) a o změně zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

²²² článek 31 odst. 2, nařízení Rady (EHS) č. 2137/1985 o evropském hospodářském zájmovém sdružení (dále jen nařízení o EHZS)

²²³ článek 32 nařízení o EHZS

5.2.2 Evropská společnost

Právní úprava SE je obsažena primárně v nařízení o SE, na které navazuje zákon o SE, jež má postavení *lex specialis* k obecným právním předpisům platným pro akciové společnosti, které se použijí subsidiárně na otázky, jež nejsou tímto speciálním zákonem nebo nařízením řešeny. Významným vnitřním pramenem úpravy vztahů v evropské společnosti jsou její stanovy, jež jsou vydány v rozsahu, v němž to připouští nařízení.²²⁴

Článek 63 nařízení o SE výslovně stanoví, že „*ve věcech zrušení, likvidace, platební neschopnosti, zastavení plateb a podobných postupů se SE řídí právními předpisy, které by se vztahovaly na akciovou společnost založenou podle práva členského státu, ve kterém se nachází její sídlo, včetně ustanovení o rozhodování valné hromady.*“²²⁵ Na právní úpravu zrušení a likvidace evropské společnosti mající sídlo na území České republiky se tedy uplatní ustanovení občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích.

Zákon o SE pak v ustanovení § 5 vzniklém v návaznosti na čl. 63 nařízení o SE upravuje zvláštní důvod nuceného zrušení v případě nedostatku v požadavcích na sídlo a správní ústředí SE zapsané v obchodním rejstříku na území České republiky. Tyto se musí nacházet na stejném místě. V případě, že tato podmínka není splněna a nedostatek ve lhůtě odstraněn, rozhodne soud o jejím zrušení. Dalším důvodem nuceného zrušení nad rámec důvodů vymezených obecně pro akciové společnosti, je rozpor stanov SE s dohodou o způsobu a rozsahu zapojení zaměstnanců uzavřenou dle norem o zapojení zaměstnanců evropské společnosti obsažených v části druhé zákona o SE.²²⁶

Zrušením pak SE vstupuje do likvidace dle § 187 odst. 2 ObčZ a bude postupováno podle vnitrostátních právních předpisů, jelikož nařízení ani speciální zákon likvidaci SE neupravuje. Příslušné části této práce, jež se vztahují k obecné právní úpravě likvidace a odchylkám ve vztahu k akciové společnosti, je proto nutné využít také jako doplňující výklad k likvidaci SE.

5.2.3 Evropská družstevní společnost

Obdobně jako u SE ani u SCE nenalezneme v nařízení výslovnou úpravu zrušení a likvidace SCE. To pouze v článku 72 odkazuje, že ve věcech zrušení a likvidace SCE se postupuje podle právních předpisů, které se vztahují na družstvo, založené podle práva členského státu, ve kterém je její sídlo. Nařízení však v článku 73 stanoví zvláštní důvody pro

---

²²⁴ POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 390.

²²⁵ článek 63, nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti

²²⁶ § 5 a § 6, zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti, ve znění pozdějších předpisů

zrušení SCE soudem.

O zrušení rozhodne soud v případě, že SCE nebude splňovat podmínky, které musí být splněny při jejím založení, minimální výši základního kapitálu či z důvodů nepřezkoumání souladu fúze s právem dle čl. 34 nařízení o SCE. Dále soud může zrušit SCE a nařídit její likvidaci v případě, že nespĺňuje požadavky na její sídlo uvedené v článku 6 nařízení o SCE a tento protiprávní stav společnost sama neodstranila ve stanovené lhůtě.²²⁷

Likvidační zůstatek, který vzejde z likvidace SCE by měl být, pokud stanovy nestanoví jiný postup, nejprve rozdělen mezi členy družstva podle výše jejich splacených členských vkladů. Zbytek by měl být, jak poukazuje T. Dvořák „*dle čl. 75 nařízení o SCE a desátého recitálu poslední odrážky preambule tohoto nařízení, darován podle tzv. zásady neziskového převodu jiné SCE či národnímu družstvu s podobným cílem.*“^{228,229}

V ostatních otázkách týkajících se likvidace Evropské družstevní společnosti se na základě již zmíněného čl. 72 nařízení o SCE použije vnitrostátní právní úprava družstva, jež je blíže rozebrána v kapitole č. 5.1 této práce.

---

²²⁷ čl. 72, čl. 73, čl. 2 odst. 1, čl. 3 odst. 2 a čl. 34, nařízení rady (ES) č. 1435/2003, o statutu evropské družstevní společnosti

²²⁸ DVORÁK, Tomáš. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 325.

²²⁹ Podobné dělení likvidačního zůstatku nalezneme v českém právním řádu u spolku (viz. § 272 ObčZ).

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo poskytnout čtenáři komplexní a přehledný popis procesu likvidace ve vztahu k obchodním korporacím, tedy zákonem předepsané fáze řazené mezi zrušení a zánik obchodní korporace. Práce analyzuje právní úpravu nejen stran tohoto procesu, ale věnuje se také právní úpravě zrušení a zániku právnické osoby a lze ji tedy využít jako jakousi příručku upravující závěrečné fáze existence obchodních korporací. V rámci komplexního pojetí práce bylo jejím záměrem identifikovat a analyzovat změny, jež byly napříč procesem likvidace zákonodárcem přijaty relativně nedávnou rekonstrukcí soukromého práva. I přestože zákonodárce nezamýšlel právní úpravu obchodního zákoníku výrazným způsobem měnit,²³⁰ tak právní úprava likvidace obsažená v občanském zákoníku účinná od 1. ledna 2014 přinesla určité změny a novoty. Ve vztahu k těmto změnám je dílčím cílem práce zhodnotit již po určitou dobu účinnou právní úpravu a komparovat ji s právní úpravou předchozí a zjistit, zda měla v této oblasti příznivý dopad či nikoliv.

Budeme-li vycházet z chronologického plynutí procesu likvidace, občanský zákoník nově přesněji upravuje okamžik vstupu společnosti do likvidace. I když rozpory v tomto ohledu byly odstraněny již novelou obchodního zákoníku zákonem č. 370/2000 Sb., tak nový občanský zákoník navíc správně výslovně konstatuje, že společnost obecně vstupuje do likvidace dnem, kdy je zrušena nebo prohlášena za neplatnou.

Občanský zákoník v nové právní úpravě na rozdíl od obchodního zákoníku stanoví, že likvidátorem může být jakákoliv osoba splňující předpoklady pro výkon funkce. Může se jím tedy stát i osoba právnická, jež mohla být za účinnosti minulé právní úpravy likvidátorem pouze v případě, stanovil-li tak zvláštní zákon (např. v případě likvidace banky). Tato změna je dle mého názoru velmi příznivá, jelikož umožní společníkům obchodních korporací, popřípadě jejich statutárním orgánům, volbu likvidátora ze širšího okruhu vhodných osob, a tak zajistí eliminaci případů, kdy si likvidátora nezvolí obchodní korporace sama.²³¹

Stávající právní úprava, na rozdíl od zákoníku obchodního, počítá s určitým postupem pro případy, kdy obchodní korporace sama nepovolá likvidátora, v takovém případě vykonávají jeho působnost všichni členové statutárního orgánu. Tato změna jistě přispěla ke kontinuitě činnosti společnosti, jež tedy i nadále bude vedena statutárním orgánem. Zároveň

---

²³⁰ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 139 – 140.

²³¹ Účinnost nové právní úpravy umožnila vzniknout řadě obchodních společností zabývajících se likvidací obchodních korporací. Tuto skutečnost považuji za pozitivní, neboť vytvoření těchto specializovaných subjektů, vede k rychlejšímu, ekonomičtějším a dle mého názoru i odbornějším vedení celého procesu likvidace (lze totiž předpokládat sdružování odborníků z různých oblastí či zkušených likvidátorů).

došlo ke snížení zátěže soudů, jež musely o jmenování likvidátora v případě absence obsazení této funkce za účinnosti předchozí právní úpravy rozhodovat o jeho jmenování. Nicméně tím zákonodárce nezamezil možnosti, aby statutární orgán na svou funkci ještě před počátkem likvidace rezignoval, a tak se vyhnul výkonu funkce likvidátora.

De lege ferenda by dle mého názoru měla být přijata právní úprava upravující zpřísnění možnosti statutárního orgánu rezignovat na svou funkci v případech před vstupem společnosti do likvidace (jednalo by se o případy, kdy člen statutárního orgánu v době, kdy na svou funkci rezignoval předpokládal, že společnost do likvidace vstoupí), neboť by tím došlo k zamezení právě těch případů, kdy společnost bude v likvidaci a nebude mít likvidátora, který pak musí být jmenován soudem. V případech nucené likvidace by pak soudu bylo umožněno postupovat dle ustanovení § 191 odst. 3 občanského zákoníku, kdy může být jmenován i bez souhlasu člen statutárního orgánu společnosti a usnadnilo by se tak hledání vhodné osoby likvidátora. Lze předpokládat, že by touto změnou došlo i k eliminaci případů, kdy je jmenována likvidátorem osoba zapsaná na seznamu insolvenčních správců. K naplnění výše zmíněného účelu by dle mého sloužilo ustanovení, jež by automatiku obsazení likvidátorské funkce, popřípadě možnost jmenovat likvidátora soudem i bez souhlasu, vztahovalo na člena, případně členy statutárního orgánu, kteří na svou funkci rezignovali jako poslední. Podrobněji se problematice jmenování likvidátora věnuje práce v kapitole 3.3 Rozhodnutí o likvidaci a povolání likvidátora.²³²

Právní úpravu de lege lata ohledně jmenování likvidátora orgánem společnosti nepovažuji za nejvhodnější v případě osobních obchodních společností, neboť v případě, že tato kompetence není upravena ve společenské smlouvě, zákon přesně nestanoví, který orgán je k jeho jmenování příslušný. Výkladem zákona lze pak dojít ke dvěma závěrům: buď tato kompetence náleží dle § 163 občanského zákoníku statutárnímu orgánu, nebo, jak se domnívá např. J. Pokorná, všem společníkům. Odborná veřejnost se v tomto směru neshoduje, a tedy i pro adresáty práv je tato skutečnost velmi komplikovaná a v praxi může vést ke vzniku zbytečných sporů. Proto by měl zákonodárce de lege ferenda tuto oblast přesněji upravit tím, že by jasně určil orgán společnosti, který bude ke jmenování likvidátora příslušný, nebo tím, že by stanovil povinnost úpravy kompetencí ke jmenování likvidátora zahrnout do společenské smlouvy před vznikem společnosti.

Další významnou změnou oproti předešlé právní úpravě je stanovení požadavků na osobu likvidátora tak, že jím může být pouze osoba, jež je způsobilá být členem statutárního

---

²³² Obdobného názoru ve vztahu k nucenému jmenování likvidátorem statutární orgán společnosti je např. J. Holejšovský (více In LAVICKÝ: *Občanský zákoník...*, s. 981 – 982).

orgánu společnosti. S ohledem na to, že likvidátor nabývá působnosti statutárního orgánu, je podmínka zákonných požadavků také na osobu likvidátora na místě. S ohledem na odbornost funkce by se také dalo uvažovat o zpřísnění podmínek pro osobu likvidátora třeba požadavkem na vzdělání či na délku předchozí praxe, jelikož lze soudit, že s odbornými znalostmi či zkušenostmi by mohlo dojít k rychlejšímu a efektivnějšímu splnění účelu likvidace, nicméně by s tím mohly být spojeny obtíže najít vhodnou osobu.

Za správné považuji, že zákonodárce nezasahoval do povinností likvidátora a ponechal mu tak širokou míru volnosti při vedení likvidace. Likvidátorovi je tak umožněno pružně reagovat na konkrétní situace dané likvidované korporace. Rekodifikací však došlo ke změně posuzování povinnosti péče řádného hospodáře, kdy je pro její posouzení významné kritérium péče jiné rozumně pečlivé osoby, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace.

Právní úprava v občanském zákoníku také přesněji upravuje orgány, jimž je likvidátor povinen předložit dokumenty uzavírající likvidaci. Dle ZOK je také likvidátor povinen tyto dokumenty předložit ke schválení nejvyššímu orgánu společnosti. Touto povinností zákonodárce dle mého názoru správně reflektuje postavení společníků (popřípadě členů) obchodní korporace, jež mají na výsledku likvidace, s ohledem na podíl na likvidačním zůstatku, enormní zájem. Z mého pohledu však zákonodárce nesprávně odstranil ze znění zákona demonstrativní výčet, jež vyjmenovával skutečnosti, které měly být likvidátorem zahrnuty do konečné zprávy a ponechal tak její obsah zcela na likvidátorovi, který v ní nyní musí uvést pouze skutečnost, jak bylo s likvidační podstatou naloženo.

Poslední významnou změnu oproti předešlé právní úpravě spatřuji v institutu obnovení likvidace, kdy dle současné právní úpravy není vyžadována ingerence soudu. V případech, kdy po již proběhlém procesu likvidace, ale před zánikem společnosti, je zjištěn dosud neznámý majetek nebo objeví-li se potřeba jiných nezbytných opatření, likvidace nekončí a likvidátor má ze zákona povinnost v likvidaci pokračovat (nedochází tedy vůbec k ukončení procesu likvidace).

I přestože zákonodárce nezamýšlel předchozí právní úpravu závažným způsobem měnit, došlo rekodifikací soukromého práva k množství dílčích změn. Vedle systematického zařazení institutu do výchozího kodexu soukromého práva mělo být těmito změnami dosaženo přesnější právní úpravy institutu likvidace, jež bude lépe pochopitelná pro adresáty práva, a jež vede v mnohých případech k eliminaci vrchnostenských zásahů ze strany soudu do soukromoprávní oblasti a ulehčit tak přetížené justici. Nicméně v textu zákona byla přijata také ustanovení, která připouští různé interpretace, a tak dle mého názoru zákonodárce plně

nevyužil příležitost, aby právní úpravu likvidace učinil jednoznačnou a zřetelnou. I přesto lze však s ohledem na výše uvedené změny konstatovat, že právní úprava likvidace de lege lata je příznivější a v mnohých oblastech také zřetelnější, než byla právní úprava obchodního zákoníku.

Dílčím cílem práce bylo v rámci obsahově rozsáhlého procesu likvidace extrahovat zásadní právní možnosti, jimiž ze zákona disponuje společník obchodní korporace, a jimiž tak může zasahovat do tohoto procesu. Při tomto dílčím závěru budu vycházet z právní úpravy obsažené v zákoně, která se použije v případě, že společenská smlouva nebo stanovy neurčují jinak, a tedy v něm nebude reflektována možnost společníka podílet se na celém procesu zrušení a likvidace obchodní korporace prosazováním svých názorů již při samotném vytváření zakladatelského dokumentu, jež pak mohou vést k vytvoření pro obchodní společnost závazných ustanovení modifikující dispozitivní zákonnou právní úpravu.

Společník může ze své pozice zejména ovlivnit vstup společnosti do likvidace tím, že se podílí na zrušení obchodní korporace nejen prostřednictvím svého hlasu v případech dobrovolného zrušení, o němž je rozhodováno příslušnými orgány korporace případně všemi společníky, ale zákon mu umožňuje také iniciovat soudní řízení o nuceném zrušení korporace.

V počátečních fázích likvidace je společníku umožněno podílet se na jmenování likvidátora, a tak zásadně ovlivnit průběh celého procesu. Nicméně, jak je již zmíněno výše, není právní úprava v tomto směru zcela přesná u osobních obchodních společností v případě absentující úpravy ve společenské smlouvě. Zákonodárce by tak měl do budoucna tuto nejasnost odstranit přesnou zákonnou formulací.

Společník obchodní korporace má právo sledovat činnost likvidátora a v případě, že nebude likvidátor řádně plnit své povinnosti, může podat soudu návrh na odvolání likvidátora.

Jedním z nejvýznamnějších práv společníka s ohledem na jeho účast v procesu likvidace je jeho právo společně s ostatními společníky rozhodovat o konečné zprávě, účetní závěrce, a především také o návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku a v případě, není-li tento návrh schválen, domáhat se, aby o rozdělení likvidačního zůstatku rozhodl soud.

S ohledem na podíl na likvidačním zůstatku je pak také velmi významné společníkovo právo iniciovat obnovení společnosti v případě, že se po zániku společnosti objeví dosud neznámý majetek. V takovém případě má totiž společník právo podat soudu návrh na zrušení rozhodnutí o výmazu obchodní společnosti z obchodního rejstříku a tím tak potenciálně zvýšit svůj podíl na čistém majetkovém zůstatku, který zbyl po likvidaci společnosti.

Zákon dle mého názoru poskytuje společníkovi obchodní korporace dostatečnou řadu právních nástrojů, kterými může v rámci celého procesu likvidace její průběh a výsledek

významně ovlivnit, tak aby bylo dosaženo v co nejvyšší míře jeho zájmů – především pak co nejrychlejší a ekonomicky výnosný průběh likvidace, projevující se výší podílu na likvidačním zůstatku. Bude pak pouze na konkrétním společníkovi a specifikách konkrétního případu, jak bude tyto nástroje uplatňovat. Závěrem nutno také dodat, že i po jmenování likvidátora zůstávají zachovány orgány společnosti, jejichž prostřednictvím se může společník podílet na činnosti obchodní společnosti i po vstupu do likvidace.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

1. ADAMÍK, Petr. *Likvidace obchodních společností*. 4. aktualiz. a rozš. vyd. Olomouc: ANAG, 2010. 231 s.
2. ČÁP, Zdeněk, ČÁP, Jiří, MACHALA, Miroslav. *Družstvo v novém soukromém právu a v právní praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 367 s.
3. DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 922 s.
4. DVOŘÁK, Tomáš. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. 390 s.
5. ELIÁŠ, Karel, POKORNÁ, Jarmila, DVOŘÁK, Tomáš. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 503 s.
6. ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.
7. HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. 394 s.
8. JOSKOVÁ, Lucie, PRAVDOVÁ, Markéta, ZACHARDOVÁ, Lenka. *Likvidace obchodních společností*. Praha: C. H. Beck, 2017. 188 s.
9. KADLECOVÁ, Marta a kol. *Vývoj českého soukromého práva*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 213 s.
10. KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 1635 s.
11. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2380 s.
12. ONDŘEJ, Jan. *Ukončení podnikání*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 291 s.
13. PELIKÁN, Václav. *Likvidace podniku*. 7. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. 110 s.
14. PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2017. 3053 s.
15. POKORNÁ, Jarmila, VEČERKOVÁ, Eva, PEKÁREK, Milan. *Meritum Obchodní korporace a nekalá soutěž*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 614 s.
16. POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. Praha: C.H. Beck, 2014. 414 s.
17. ROZEHNAL, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 730 s.
18. ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1128 s.

19. ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 1447 s.
20. ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1667 s.

Články

1. BALÝOVÁ, Lucie. Péče řádného hospodáře ve volených orgánech obchodních korporací ve světle rekodifikace. *Obchodně právní revue*. 2014, č. 7-8, s. 212.
2. JANOŠEK, Vladimír. Zrušení obchodní korporace s likvidací pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky. *Obchodněprávní revue*, 2016, č. 3, s. 80.
3. JOSKOVÁ, Lucie. Likvidátor a statutární orgán kapitálové společnosti v likvidaci. *Obchodněprávní revue*. 2017, č. 3, s. 70
4. POHL, Tomáš. Právní problematika likvidace právnické osoby. *Právní praxe v podnikání*, 2000, č. 1, s. 29.
5. ŠTENGLOVÁ Ivana. Některé souvislosti vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce. *Obchodněprávní revue*, 2016, č. 4, s. 104.

Sborník

ŠTENGLOVÁ, Ivana. Podmínky způsobilosti k výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace. In ZOUFALÝ, Vladimír. *XXI. Karlovarské právní dny*. Praha: Leges, 2013, s. 45 – 56.

Judikatura

1. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. července 1993, sp. zn. 28 Co 75/92
2. Usnesení Krajského soudu v Brně, ze dne 27. července 1995, sp. zn. 28Co 35/95
3. usnesení Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 30. května 1934, sp. zn. R I 558/34, [Vážný 13582]
4. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2013, sp. zn. NS 23 Cdo 3483/2011
5. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. března 2006, sp. zn. 8 Tdo 222/ 2006
6. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2016, sp. zn. 21 Cdo 1067/2015
7. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2006, sp. zn. 29 Odo 789/2005
8. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 08. června 2013, sp. zn. 7 Cmo 206/2012
9. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. dubna 2014, sp. zn. 7 Cmo 26/2013
10. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. února 2017, sp. zn. 5Cmo 336/2016

11. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. ledna 2011, sp. zn. 2 VSOL 381/2010
12. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. ledna 2005, sp. zn. 7 Cmo 82/2004
13. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. ledna 2015, sp. zn. 7 Cmo 329/2014
14. Usnesení vrchního soudu v Praze ze dne 20. dubna 2017, sp. zn. 7 Cmo 425/2015-28
15. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. srpna 2015, sp. zn. 7 Cmo 615/2014
16. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. března 2017, sp. zn. 7 Cmo 74/2016
17. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. července 2003, sp. zn. 7 Cmo 283/2002
18. Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 23. června 1999, sp. zn. 7Cmo 629/98

Právní předpisy

1. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
6. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů
7. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
8. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
9. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů
10. Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů
11. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
12. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
13. Zákon č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHSZ) a o změně zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 586/ 1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o evropském hospodářském zájmovém sdružení), ve znění pozdějších předpisů
14. Zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti, ve znění pozdějších předpisů
15. Zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti, ve znění pozdějších předpisů

16. Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník
17. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
18. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
19. Nařízení vlády č. 351/2013 Sb.
20. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 323/2013 Sb. Vyhláška o náležitostech formulářů na podávání návrhů na zápis, změnu nebo výmaz údajů do veřejného rejstříku a o zrušení některých vyhlášek
21. Český účetní standard pro podnikatele č. 021

Právní předpisy ES/EU

1. Nařízení Rady (EHS) č. 2137/1985 o evropském hospodářském zájmovém sdružení
2. Nařízení rady (ES) č. 1435/2003, o statutu evropské družstevní společnosti
3. Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti
4. Směrnice Rady č. 2001/86/ES, která doplňuje nařízení o SE, s ohledem na zapojení zaměstnanců

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá analýzou právní úpravy zrušení a zániku obchodních korporací s likvidací, tak jak je upravena v českém právním řádu, především v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech. V práci je zkoumána otázka, jakých změn bylo nedávnou rekonstrukcí soukromého práva v této právní problematice dosaženo, a zda tyto změny přispěly ke zdokonalení předchozí právní úpravy. Cílem práce je identifikovat tyto změny a podrobit je kritickému zkoumání.

Z důvodu plynulého průběhu práce, její obsah vychází z chronologicky řazených postupů, tak jak je upravuje občanský zákoník, pro všechny typy právnických osob. V případech, kdy je tato obecná právní úprava ve vztahu k obchodním korporacím modifikována, především zákonem o obchodních korporacích, jsou v příslušných kapitolách analyzována i tato ustanovení.

Aby byly čtenáři poskytnuty kompletní informace, je v úvodní části práce věnována pozornost právní úpravě a jejímu historickému vývoji.

Na úvodní část pak navazuje kapitola zaměřující se na analýzu právní úpravy zrušení obchodních společností a družstva, tedy na fázi, jež předchází samotnému procesu likvidace. V této části se práce věnuje také problematice neplatnosti obchodní korporace, jež je též důvodem pro likvidaci.

Na tuto oblast pak navazuje stěžejní kapitola, která se věnuje samotnému procesu likvidace od jejího počátku až do jejího skončení a zániku společnosti. Pro úplnost se v této kapitole zabývá práce také osobou likvidátora, jeho postavením ve společnosti a základním povinnostem. V této části je rovněž věnována pozornost insolvenčním souvislostem a zvláštním postupům v případě likvidace společnosti v hospodářských potížích.

Samostatný výklad je pak věnován pracovněprávní, účetní a daňové problematice likvidace, která vyjadřuje přesah likvidace také do jiných právních odvětví.

Poslední kapitola pak analyzuje speciální ustanovení o likvidaci družstva a nadnárodních evropských korporacích vzniklých na základě práva Evropské unie, jež jsou zákonodárcem řazeny k obchodním korporacím.

I přesto, že zákonodárce v oblasti likvidace obchodních korporací nezamýšlel právní úpravu podstatným způsobem měnit, došlo jejím přijetím k několika významným novotám. Jedná se především o změny týkající se osoby likvidátora (de lege lata může být likvidátorem také osoba právnická) a zpřísnění předpokladů ke způsobilosti výkonu této funkce.

Nová právní úprava značným způsobem eliminuje případy zásahů soudní moci do procesu likvidace a tím tak ulehčuje přetížené justici. Soudní rozhodnutí není nově nutné v případech obnovení likvidace nebo v případě, kdy společnost sama nejmenuje likvidátora, to totiž nastává automatika obsazení této funkce statutárním orgánem a již nemusí o jmenování likvidátora rozhodovat soud.

Nová právní úprava však vedle kladných změn přináší řadu sporných otázek, které bude třeba vyřešit až postupem aplikační praxe soudů. Zákonodárce, tak dle mého promarnil jedinečnou šanci k vytvoření bezchybné právní úpravy. I přes tuto skutečnost lze však považovat změny v právní úpravě za příznivé.

Abstract

This diploma thesis deals with the analysis of the legal regulation of dissolution and liquidation of business corporations. The thesis is based on the Czech legal order, especially on the legal act no. 89/2012 Coll. - Civil Code and the act no. 90/2012 Coll. - Business Corporation Act.

The thesis examines the changes that have been made by the recent recodification of private law in this legal issue, and whether these amendments represent positive changes in this area of law. The aim of the thesis is to identify and critically examine these changes.

To make the content of the thesis comprehensive as much as possible it is based on chronologically organized procedures as they were amended by the Civil Code for all types of legal entities. The thesis analyses also special legal acts, which modify general legal regulation.

The introductory chapters aim to provide the reader with information about legal sources and their historical development.

The introductory part is followed by a chapter focusing on the analysis of legal regulation of the dissolution of the companies and cooperatives, which is the phase before the liquidation. This part of the thesis contains analysis of the nullity of a business corporation, which is also a reason for liquidation.

The main chapter of the thesis describes the whole process of the liquidation of the company from the very beginning to the end, which is followed by the phase of the termination of the business corporation. The nature of work of liquidator is discussed in this chapter as well, moreover this section also contains the special procedure that is put in place in case of the liquidation of the company in economic difficulties.

A separate analysis is devoted to labour law, accounting and tax issues of the liquidation, which expresses the overlapping of the legal regulation of liquidation also into other legal branches.

The final chapter analyses special rules about the liquidation of the national cooperatives and supra-national European corporations, which are based on the European Union law, and the Czech legal order classify them also as a business corporation.

Several important novelties have been adopted by the recodification, even though the legislator did not intend to modify the legislation of the liquidation in a substantial way. Especially the changes regarding the liquidator – a legal entity might be a liquidator in a current legislation and new stricter conditions for the function of the liquidator has been set

down.

The new legislation also eliminates cases of judicial intervention in the liquidation process and thus relieves the overloaded judiciary. A court decision is not necessary in cases of resumption of liquidation and in the cases where a company does not appoint a liquidator.

However, in addition to positive changes, the new legal regulation instituted a few contentious issues, which need to be solved by the judicial practise. In my point of view the legislator missed a unique chance to create a flawless legal regulation. In spite of this fact I consider the changes made by the recodification favorable.

Klíčová slova

Likvidace obchodní korporace

Likvidace obchodní společnosti

Likvidace družstva

Likvidátor

Zrušení obchodní korporace

Zánik obchodní korporace

Právnícká osoba

Likvidační zůstatek

Key words

Liquidation of business corporation

Liquidation of commercial company

Liquidation of cooperative

Liquidator

Dissolution of business corporation

Termination of business corporation

Legal entity

Liquidating balance